Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w 2015 roku

Rok 2015 był czasem przygotowania dokumentacji do ostatniego już etapu modernizacji i remontu konserwatorskiego pałacu Pod Krzysztofory. Od wielu lat Muzeum prowadzi prace budowlane i konserwatorskie w tym głównym obiekcie naszej instytucji. Do wykonania pozostał jeszcze remont generalny skrzydła wschodniego pałacu.

Przygotowano końcowe rozliczenie modernizacji zachodniego skrzydła pałacu Pod Krzysztofory, zrealizowanego w latach 2013–2014 przy udziale środków unijnych. W tym zakresie współpracowano z Małopolskim Urzędem Marszałkowskim.

Firma projektowa GPVT Pracownia Architektoniczna s.c. Tomasz Białoszewski Grzegorz Pacer z Poznania wykonała komplet projektów branżowych do dokumentacji wschodniego skrzydła Krzysztoforów. Projekt architektoniczny tej części pałacu podlegał procesowi uzgadniania z Małopolskim Konserwatorem Zabytków. Równolegle opracowywano scenariusz nowej wystawy stałej w pałacu Pod Krzysztofory, zatytułowanej *Kraków od początku bez końca*. Pracami nad opracowaniem scenariusza wystawy stałej wraz z koncepcją projektu aranżacyjnego kierował dyrektor Michał Niezabitowski.

Mocno zaawansowanym projektem była budowa Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów. Po zakończeniu etapu prac budowlanych w roku 2014, w kolejnym roku przystąpiono do wykonania prac budowlano-wykończeniowych, związanych z przystosowaniem magazynów do funkcji wystawienniczo-magazynowych. Generalnym wykonawcą tej części realizacji projektu była firma Rachtan Art Restauro sp. z o.o. Prace wykonywano od sierpnia do grudnia 2015 roku, a ich wartość wyniosła około 1,8 mln zł.

W pierwszym kwartale 2015 roku przeniesiono pracownie konserwacji MHK z tymczasowych pomieszczeń w Domu Zwierzynieckim do docelowych pomieszczeń w budynku przy ulicy Księcia Józefa 337. W tym samym czasie wykonano pełną dokumentację, niezbędną do rozpoczęcia kolejnego, IV etapu prac. Przygotowano i ogłoszono część postępowań przetargowych zmierzających do wyłonienia dostawców mebli, sprzętu i wyposażenia dla magazynów i pracowni konserwatorskich. Dostawy mebli i sprzętu magazynowego zostały zrealizowane do połowy roku 2016 roku, a w drugiej połowie tego roku zaczęły się przenosiny

Uroczyste podpisanie umowy pomiędzy Muzeum Historycznym Miasta Krakowa a prof. Janem Rydlem dotyczącej objęcia opieką Rydlówki przez Muzeum. Uroczystość Osadzania chochoła*, Rydlówka, dyrektor MHK Michał Niezabitowski, prof. Jan Rydel (w tyle) i Piotr Szmigielski, wiceprezes Towarzystwa Przyjaciół Bronowic, 21 listopada 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

zbiorów z tymczasowych magazynów z Domu pod Krzyżem i magazynu przy ulicy Stanisława ze Skalbmierza 7.

W maju 2008 roku Rada Miasta Krakowa podjęła uchwałę w sprawie utworzenia Muzeum Podgórza. Przez kilka lat trwały rozmowy na ten temat. Typowano kolejne lokalizacje tej instytucji. W roku 2013 Muzeum Historyczne zostało włączone do tych rozmów. Wskazywano parter kamienicy przy ulicy Limanowskiego 13, tj. siedzibę Domu Historii Podgórza, placówki prowadzonej przez Dom Kultury Podgórze, jako docelowe miejsce dla przyszłego muzeum. Ostatecznie pod wpływem stanowiska Muzeum Historycznego Miasta Krakowa podjęto decyzję o adaptacji na potrzeby Muzeum Podgórza Zajazdu pod św. Benedyktem na rogu ulic Limanowskiego i Powstańców Wielkopolskich, przy ulicy Wielickiej 2. W sierpniu 2015 roku Wydział Inwestycji Urzędu Miasta Krakowa wyłonił wykonawcę prac budowlano-modernizacyjnych w Zajeździe pod św. Benedyktem. Zostało nim konsorcjum w składzie: AGA-Bauservice sp. z o.o., Zakład Remontowo-Budowlany Murdza mgr inż. Zygmunt Murdza oraz i Murkrak sp. z o.o. sp. k.

Muzeum powołało Pracownię Muzeum Podgórza (1 lipca 2015 roku), której zadaniem było rozpoczęcie przygotowań

do utworzenia oddziału Muzeum Podgórza (kierownik Katarzyna Bury). Jednocześnie powołano zespół scenariuszowy, który rozpoczął pracę nad scenariuszem wystawy stałej w nowym oddziale MHK (kurator Elżbieta Firlet, współpraca Katarzyna Bury, Melania Tutak, Piotr Opaliński, dr Robert Gaweł). Muzeum Podgórza powstaje z inicjatywy mieszkańców dzielnicy Podgórze, m.in. dzięki wspieraniu tego pomysłu przez członków stowarzyszenia Podgorze.pl, radnych dzielnicy XIII Podgórze-Płaszów. Zespół projektowy Muzeum Podgórza blisko współpracował ze wszystkimi środowiskami, które popierały ideę utworzenia nowego muzeum dzielnicowego. Stąd m.in. otwarte spotkania konsultacyjne, które odbywały się w pałacu Pod Krzysztofory i w Aptece pod Orłem i w czasie których dyskutowano założenia programowe dla przyszłego oddziału oraz omawiano wstępne pomysły na wystawę stałą w modernizowanym obiekcie.

W roku 2015 trwały rozmowy w sprawie otoczenia przez MHK opieką Muzeum Młodej Polski Rydlówka. Inicjatywa w tej sprawie pojawiła się jeszcze w poprzednim roku i wynikała z zerwania umowy pomiędzy rodziną Rydlów a krakowskim oddziałem PTTK, który od wielu lat prowadził to niewielkie, ale bardzo ważne dla naszego dziedzictwa muzeum. Przez kilka miesięcy wynegocjowano i opracowano projekt porozumienia. Umowę ostatecznie podpisano 21 listopada 2015 roku, w trakcie tradycyjnej uroczystości *Osadzania chochoła*.

23–25 kwietnia 2015 roku odbył się w Łodzi I Kongres Muzealników Polskich. To wielkie wydarzenie w środowisku muzealników zostało z rozmachem przygotowane przez Stowarzyszenie Muzealników Polskich przy współpracy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wielką rolę w organizacji kongresu odegrał dyrektor Michał Niezabitowski, który pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Programowego. W trzydniowych obradach wzięła udział liczna, 13-osobowa delegacja pracowników Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

24 kwietnia 2015 roku w Teatrze Wielkim w Łodzi, na gali *Sybilla 2014*, MHK otrzymało wyróżnienie w kategorii inwestycje za projekt *Modernizacja Pałacu Krzysztofory, skrzydło zachodnie*.

26 maja 2015 roku na gali w Łazienkach Królewskich, zorganizowanej przez Muzeum Historii Polski, wystawa czasowa *Krakowscy Wyklęci* otrzymała główną nagrodę w kategorii wystawa w konkursie *Wydarzenie historyczne roku 2014*. Konkurs ten ma już sporą renomę, m.in. z tego powodu, że jest organizowany w ciekawej formule: najpierw jury konkursu wybiera projekty do drugiego etapu (z wielu zgłoszonych do tego konkursu), następnie spośród nominowanych internauci wybierają najciekawsze ich zdaniem projekty muzealne. Nagrodę odebrał kurator ekspozycji *Krakowscy Wyklęci* kustosz Grzegorz Jeżowski.

Zbiory

Rok 2015 był rekordowy pod względem wartości zakupionych przez Muzeum zbiorów. MHK kupiło 55 muzealiów za kwotę 416 871 zł. Jeżeli dodamy do tego 2196 muzealiów pozyskanych drogą darów oraz 76 obiektów, które trafiły jako przekazy instytucji, to uzyskamy imponującą wartość 546 548,60 zł (łącznie 2317 obiektów, o które powiększyły się zbiory naszej instytucji).

Kazimierz Pochwalski, Portret Henryka Szarskiego*, 1914, olej, tektura, nr inw. MHK-6123/III, fot. Tomasz Kalarus*

Na liście nabytków w roku 2015 znalazły się m.in.:

Zakupy

Seweryn Bieszczad, *Młody krakowski czeladnik*, sygn. i dat. p. d. *S. Bieszczad 1887*, olej, płótno, 63 na 47 cm, nr inw. MHK-6146/III;

Henryk Dietrich, *Tramwaj na ulicy Siennej w Krakowie*, sygn. podwójna: monogram wiązany l. d. *HD*, p. d. *Henryk | Dietrich*, ok. 1910 r., olej, tektura, 31 na 23,5 cm, nr inw. MHK-6118/III;

Czesław Dźwigaj, *Model pomnika Jana Pawła II*, 2006, brąz, kamień, odlew, wys. 115 cm, nr inw. MHK-102/IV;

Jan Nepomucen Głowacki, *Portret Henryka Rosenzweiga*, 1. poł. XIX w., olej, płótno, 59 na 46,5 cm, nr inw. MHK-6119/III;

Jan Nepomucen Głowacki, *Portret Joanny Rosenzweig*, 1. poł. XIX w., olej, płótno, 57,5 na 46,5 cm, nr inw. MHK-6120/III;

Andrzej Grabowski, *Portret Stanisława Szarskiego*, sygn. i dat. p. d. *A. Grabowski | 1876*, olej, płótno, 93 na 76,5 cm, nr inw. MHK-6121/III;

Andrzej Grabowski, *Portret Józefy z Rosenzweigów Stanisławowej Szarskiej*, sygn. i dat. p. d. *A. Grabowski | 1876*, olej, płótno, 93 na 76,5 cm, nr inw. MHK-6122/III;

Stanisław Hryń, *Kolumna I*, 1989, brąz, kamień, odlew, wys. 42 cm, nr inw. MHK-101/IV/1-2;

Krystyna Nowakowska, *Kolejka* z cyklu *Impresje codzienności*, 1985, brąz, blacha chromoniklowa, odlew, wys. 22 cm, nr inw. MHK-103/IV;

Wojciech Weiss, Pogrzeb*, 1895, olej, płótno, nr inw. MHK-6145/III, fot. Tomasz Kalarus*

Krystyna Nowakowska, Kolejka*, 1985, brąz, blacha chromoniklowa, odlew, nr inw. MHK-103/IV, fot. Tomasz Kalarus*

Kazimierz Pochwalski, *Portret Henryka Szarskiego*, sygn. i dat. p. g. *K. Pochwalski | 1914*, olej, tektura, 78,5 na 62,5 cm, nr inw. MHK-6123/III;

Kazimierz Pochwalski, *Portret Heleny z Ciechanowskich Szarskiej*, sygn. p. g. *K. Pochwalski*, 1914, olej, tektura, 78,5 na 62,5 cm, nr inw. MHK-6124/III;

Józef Rapacki, *Szara Kamienica*, sygn. i dat. l. d. *Józef Rapacki 1906–1907 roku w Krakowie*, olej, płótno, 164,5 na 91,5, nr inw. MHK-6127/III;

Piotr Stachiewicz, *Portret żony Bronisławy*, sygn. p. d. *P. Stachiewicz*, ok. 1910 r., kredka, papier, 65 na 62 cm, nr inw. MHK-3840/VIII;

Piotr Stachiewicz, *Portret żony Bronisławy*, sygn. p. g. *P. Stachiewicz*, ok. 1890 r., kredka, papier, 59 na 43,5 cm, nr inw. MHK-3841/VIII;

Piotr Stachiewicz, *Portret Walerii z Fischerów Heggenberger*, sygn. l. d. *P. Stachiewicz*, ok. 1890, kredka, papier, 59 na 43,2 cm, nr inw. MHK-3842/VIII;

Piotr Stachiewicz, *Portret syna Romana*, sygn. i dat. l. d. *P. Stachiewicz | 1909*, kredka, papier, 47,5 na 62, 5 cm, nr inw. MHK-3843/VIII;

Piotr Stachiewicz, *Autoportret*, sygn. p. d. *P. Stachiewicz*, przed 1908 r., kredka, papier, 38,5 na 52,5 cm, nr inw. MHK-3844/VIII;

Piotr Stachiewicz, *Studium głowy młodej kobiety*, sygn. i dat. l. d. *P. Stachiewicz | Monachium 1884*, węgiel, papier, 36,8 na 27,2 cm, nr inw. MHK-3845/VIII;

Piotr Stachiewicz, *Królowa – studium głowy młodej kobiety*, sygn. p. d. *P. Stachiewicz*, ok. 1900 r., kredka, papier, 27,5 na 37 cm, nr inw. MHK-3846/VIII;

Jan Szczepkowski, *Siłacz*, przycisk do papieru, 1902–1904, fajans, polewa, szkliwienie, na spodzie odciśnięty napis firmowy: *J. NIEDŹWIECKI | DĘBNIKI*, 8,7 na 17,3 na 12,2 cm, nr inw. MHK-6128/III;

Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Portret Adama Szarskiego*, sygn. i dat. l. d. *Ign. Witkiewicz | 1935*, p. d. *II/T. B+A/NP N II*, 1935, pastel, 65 na 50 cm, nr inw. MHK-6125/III;

Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Portret Anny Gwiazdomorskiej Adamowej Szarskiej*, sygn. i dat. l. d. *Ign. Witkiewicz 1935*, p. d. *II/T.B+A/NP N II*, 1935, pastel, 65 na 50 cm, nr inw. MHK-6126/III;

Wojciech Weiss, *Pogrzeb*, sygn. p. d. i dat. *WWeiss | 1895*, olej, płótno, 48 na 53 cm, nr inw. MHK-6144/III;

Wojciech Weiss, *Krakowianka*, szkic, sygn. p. d. *WW*, olej, tektura, 66 na 59 cm, nr inw. MHK-6145/III;

album z fotografiami dla Wincentego Wodzinowskiego, fot. Zakład Kuczyńskiego, oprawa Roberta Jahody, przed 5 kwietnia 1921 r., nr inw. MHK-Fs2260/1-14;

patera, Fabryka Fajansów Niedźwiecki, Kraków-Dębniki, na dnie, od spodu, przy brzegu odciśnięty znak firmowy: *J.N i S-ka / DĘBNIKI*, przed 1910 r., fajans, polewa, szkliwienie, 11 na 21,5 na 40,5 cm, nr inw. MHK-6129/III;

wazon, Fabryka Fajansów Niedźwiecki, Kraków-Dębniki, przed 1910 r., fajans, polewa, szkliwienie, wys. 15 cm, średn. podstawy 20 cm, nr inw. MHK-6130/III.

Dary

Stanisław Kaczor-Batowski, *Portret nieznanej kobiety*, sygn. p. d. i dat. *SKBatowski | 1885*, olej, papier, sklejka, 48 na 33,5 cm, nr inw. MHK-6133/III;

frak po Janie Szarskim, firma Łukasiewicz, okres międzywojenny, czarna wełna, podszewka, nr inw. MHK-6131/III.

Wazon, Fabryka Fajansów Niedźwiecki, Kraków-Dębniki, przed 1910 r., fajans, polewa, szkliwienie, nr inw. MHK-6130/III, fot. Tomasz Kalarus

Skrzynia krakowska, Skawina, okres międzywojenny, drewno, nr inw. MHK-388/Xa, fot. Andrzej Janikowski

Przekazy

skrzynia krakowska, Skawina, okres międzywojenny, drewno, nr inw. MHK-388/Xa;

lampa sufitowa, Niemcy (?) 1. ćw. XX w., mosiądz, szkło bezbarwne, malowane, trawione, nr inw. MHK-6136/III;

kostium ze sztuki *Złota czaszka* Juliusza Słowackiego według projektu Barbary Stopki, Kraków, 1969, tkanina, aluminium, nr inw. MHK-5103/VI;

maska ze sztuki *Dom na granicy* Sławomira Mrożka, aut. Kazimierz Mikulski, Kraków, 1979, tkanina, papier-mâché, nr inw. MHK-5104/VI;

kostium z przedstawienia *Cyrk Bumstarara* Doroty Terakowskiej, Kraków, 1985, nr inw. MHK-5100/VI;

maska psa według projektu Elżbiety Oyrzanowskiej-Zielonackiej, koniec XX w., papier-mâché, drewno, nr inw. MHK-5101/VI;

mundur według projektu Elżbiety Oyrzanowskiej-Zielonackiej, Kraków, koniec XX w., tkanina naturalna, papier-mâché, nr inw. MHK-5102/VI/1-2.

Darczyńcami, którzy w 2015 roku wzbogacili zbiory Muzeum, byli: Władysław Szarski, Barbara Urbańska-Batowska, Urząd Miasta Krakowa, Krzysztof Dębski, Jacek Nowacki, Maria Pikul, Alicja Bilińska-Bałata, Guido Morber, Henryk Kazimierski, Fundacja Zbiorów Rodziny Sosenków, Narodowy Bank Polski.

Inwentaryzacja i ruch muzealiów

Muzeum od lat prowadzi stałą, systematyczną pracę nad zewidencjonowaniem oraz opracowaniem naukowym zbiorów muzealnych. W roku 2015 włączono do katalogu zbiorów 1740 karty inwentarzowe, a opracowano łącznie 1918 obiektów inwentarzowych. Wykonano ponadto reinwentaryzację (zweryfikowano dane) 4749 muzealiów.

W roku 2013 zakończono z sukcesem realizację projektu *Udostępnienie* i *digitalizacja zbiorów 2D* w *Muzeum Historycznym Miasta Krakowa*. Po roku przerwy podjęto decyzję o włączeniu do zasobów portalu *Cyfrowy Thesaurus* kolejnych kolekcji muzealnych. Oddział Fabryka Emalia Oskara Schindlera opracował i udostępnił niewielką, ale bardzo interesującą kolekcję filateliów z czasów II wojny światowej.

Oddział nowohucki wprowadził do zasobów Muzeum udostępnianych online ponad 3 tysiące fotografii z kolekcji Nowej Huty. Wreszcie Dział Fotografii Krakowskiej poszerzył zasób fotografii krakowskiej dostępny dla wszystkich korzystających z *Cyfrowego Thesaurusa* m.in. o fotografie z kolekcji Ignacego Kriegera. System SAI jako narzędzie do gromadzenia i przechowywania cyfrowych zasobów Muzeum będzie stopniowy w kolejnych latach uzupełniany o digitalizowane kolekcje muzealne. Wybrane zbiory muzealne z kolei udostępniane będą przez narzędzie prezentacji zbiorów, jakim jest od kilku lat *Cyfrowy Thesaurus*.

Systematyczną pracę nad digitalizacją zbiorów MHK prowadzi Sekcja Digitalizacji MHK, kierowana przez Wacława Pyzika. W ubiegłym roku pracownicy tej komórki wykonali ponad 11,5 tysięcy skanów. Wysiłki zmierzające do wykonania i udostępnienia wizerunków cyfrowych wszystkich muzealiów zgromadzonych w magazynach Muzeum wymagają jeszcze wielu lat pracy i sporych nakładów finansowych.

Konserwacja muzealiów

Pracownie konserwacji muzealiów zostały przeniesione z tymczasowej, bardzo siermiężnej siedziby w Domu Zwierzynieckim do nowej lokalizacji w budynku przy ulicy Księcia Józefa 337, tj. do Centrum Interpretacji Artefaktów. Trzeba jednak pamiętać, że prace wykończeniowe w tym obiekcie trwały przez sporą część roku, a pełne, nowoczesne wyposażenie, niezbędne do pracy konserwatorów, zostanie zakupione w drugiej połowie 2016 roku. Tym samym pracownie konserwacji pracują nadal w dość prowizorycznych warunkach.

Pracownicy konserwacji prowadzili stałą kontrolę stanu zachowania obiektów na wszystkich wystawach stałych

i czasowych. Łącznie pracownie konserwacji wykonały zabiegi przy 511 muzealiach:

Pracownia Konserwacji Malarstwa i Rzeźby: 148 obiektów,
Pracownia Konserwacji Papieru: 36 obiektów,
Pracownia Konserwacji Metalu: 153 obiekty,
Pracownia Konserwacji Mebli: 22 obiekty,
Pracownia Konserwacji Tkanin: 58 obiektów,
Pracownia Konserwacji Szopek: 80 obiektów,
Pracownia Konserwacji Rzemiosła: 14 obiektów.

Wystawy czasowe

Pałac Pod Krzysztofory

Od 8 maja do 15 listopada 2015 roku w pałacu Pod Krzysztofory prezentowano wystawę *Wolne Miasto Kraków – w poszukiwaniu nowoczesności*. Ekspozycja została przygotowana w 200. rocznicę utworzenia Rzeczypospolitej Krakowskiej, a jej celem było nie tyle przypomnienie historii państewka funkcjonującego przez około 30 lat XIX wieku, ale przede wszystkim odszukanie rodzących się wtedy fundamentów nowoczesnego miasta i społeczeństwa. Stąd też kurator ekspozycji, Dominik Lulewicz (autor aranżacji Wojciech Gdowski), w scenariuszu wystawy skoncentrował się na przemianach cywilizacyjnych, prawnych, gospodarczych i nowych rozwiązaniach dotyczących miejskiego planowania przestrzennego. Oczywiście, ważną częścią ekspozycji był wątek Krakowa – miasta pamięci narodowej, bo przecież w czasach WMK Kraków stał się centrum polskiego ducha i pamięci narodowej.

19 czerwca 2015 roku w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory miał miejsce wernisaż wystawy czasowej *Moje Koszyce, mój Kraków*. Autorem tej kameralnej wystawy był Marek Lisansky, wieloletni konsul honorowy Słowacji w Krakowie, przyjaciel naszego Muzeum, który w swojej osobistej interpretacji uchwycił za pomocą aparatu fotograficznego zabytki i inne ważne miejsca obu bliskich mu miast, tj. Krakowa i Koszyc. Wystawa czynna była do 31 lipca 2015 roku.

29 września 2015 roku otwarta została wystawa *Z wewnątrz na zewnątrz. Pogromy listopadowe 1938 roku w raportach dyplomatów z Niemiec*. Ta przenośna wystawa planszowa, zorganizowana przez Fundację Nowa Synagoga Berlin (Centrum Judaicum) i we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych Niemiec, była prezentowana w piwnicach skrzydła wschodniego pałacu do 13 listopada 2015 roku.

Od 7 października do 22 listopada 2015 roku w Krzysztoforach gościła wystawa *Kraj Ottonów. Saksonia Anhalt. Od peryferii do centralnego regionu w Europie*. Wystawę otworzyli zastępca prezydenta Krakowa ds. kultury i promocji Andrzej Kulig oraz wiceprezydent Magdeburga prof. Matthias Puhle. Ekspozycja popularyzowała zabytki i historię dynastii Ottonów i odwoływała się do uniwersalnego, ważnego również dzisiaj, przekazu dziedzictwa tej epoki dziejów Europy Środkowej.

6 grudnia 2015 roku w sali Miedzianej odbył się wernisaż *Pokonkursowej wystawy szopek krakowskich*. Wystawa ta cieszy się nieodmiennie wielką popularnością wśród zwiedzających i jest tłumnie odwiedzana do niemal końca lutego kolejnego roku. Od kilku lat Muzeum mocno rozbudowuje program edukacyjny towarzyszący ekspozycji.

Otwarcie wystawy Wolne Miasto Kraków – w poszukiwaniu nowoczesności*, od lewej: dyrektor MHK Michał Niezabitowski, dr Iwona Kawalla i kurator wystawy Dominik Lulewicz; sala Miedziana w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory, 8 maja 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

W trakcie wernisażu wręczono nagrody autorom najlepszych szopek w poszczególnych kategoriach. Otrzymali je: szopki duże, Grand Prix: Leszek Zarzycki, I nagroda: Maciej Moszew; szopki średnie: I nagroda: Stanisław Malik; szopki małe: I nagroda: Kazimierz Stopiński; szopki miniaturowe: Wiesław Barczewski. Muzeum prowadzi także w ramach projektu wystaw szopek działania na rzecz integracji środowiska twórców szopek, a także organizuje szkolenia i warsztaty dla najmłodszych i stawiających pierwsze kroki w szopkowej kreacji. Ekspozycję, czynną do 28 lutego 2016 roku, przygotowała kustosz Małgorzata Niechaj, współpracując z autorami aranżacji: Wacławem Sawiczem i Wojciechem Jodłowskim.

Od 11 grudnia 2015 do 28 lutego 2016 roku pałac Pod Krzysztofory gościł wystawę: *Lenica – Krzysztofory 1965. Obrazy Lenicy, zdjęcia Stokłosy*. Ekspozycja ta rocznicowo nawiązywała do wydarzenia z roku 1965 – indywidualnej wystawy wybitnego artysty Alfreda Lenicy, który 50 lat temu prezentował swoje prace w piwnicach pałacu i jednocześnie przystąpił wtedy do Grupy Krakowskiej. Wystawa odwoływała się do ważnego wątku w historii piwnic krzysztoforskich i działalności w tym miejscu niezwykłego zjawiska artystycznego – Grupy Krakowskiej. Kuratorką wystawy ze strony MHK była Magdalena Smaga, a autorką aranżacji Agata Pleciak.

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

18 stycznia 2015 roku miał miejsce wernisaż wystawy *Wyzwolenie czy zniewolenie? W 70. rocznicę bitwy o Kraków*. Rocznica „wyzwolenia" Krakowa przez Armię Czerwoną w 1945 roku była corocznie uroczyście obchodzona w naszym mieście w okresie PRL-u. Mit „ocalenia Krakowa" konsekwentnie wykorzystywano w działaniach propagandowych minionej epoki. Również Muzeum Historyczne Miasta Krakowa w okresie przed 1989 rokiem przygotowało

Otwarcie wystawy Wyzwolenie czy zniewolenie? W 70. rocznicę bitwy o Kraków*, z lewej autor aranżacji wystawy dr Łukasz Sarnat; Fabryka Emalia Oskara Schindlera, 18 stycznia 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

Wernisaż wystawy Walczące miasto 1939–1945, *kurator ekspozycji Tomasz Stachów; Fabryka Emalia Oskara Schindlera, 16 września 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

co najmniej kilka wystaw poświęconych tzw. wyzwoleniu Krakowa spod okupacji niemieckiej przez wojska sowieckie. Stąd pomysł zmierzenia się z tym tematem ponownie, 70 lat po zakończeniu II wojny światowej.

Scenariusz wystawy przygotowany przez jej kuratora, kustosza Grzegorza Jeżowskiego, prezentował historię działań wojennych z okresu zimy 1945 roku, ale także skrupulatnie przybliżał mechanizmy budowania przez komunistyczną propagandę mitu manewru wojskowego Armii Czerwonej, którego celem było jakoby ocalenie miasta. Autorem aranżacji wystawy był dr Łukasz Sarnat, a ekspozycja czynna była do 30 sierpnia 2015 roku.

16 września 2015 roku otwarto wystawę czasową *Walczące miasto 1939–1945* (była dostępna do 15 maja 2016 roku). Ekspozycja prezentowała bohaterów konspiracji cywilnej w Krakowie, ich sylwetki, dokonania, a także powojenne losy. Celem wystawy było przybliżenie fenomenu Polskiego Państwa Podziemnego, przede wszystkim jako organizacji, swoistego społeczeństwa obywatelskiego, zdeterminowanego do prowadzenia walki z okupantem. Ekspozycja miała także za zadanie, tak jak inne wystawy czasowe w Fabryce Schindlera, dotarcie do zwiedzających z całego świata z przekazem wiedzy o historii okupowanej Polski. To zadanie oddział Fabryka Emalia Oskara Schindlera wypełnia na przyzwoitym poziomie, ponieważ około jedna trzecia ogólnej liczby zwiedzających wystawę stałą (ponad 300 tysięcy rocznie) zwiedza także wystawy czasowe przy ulicy Lipowej 4. Kuratorem wystawy był Tomasz Stachów, autorką oprawy plastycznej Agata Pinkosz.

Kamienica Hipolitów

25 lutego 2015 roku otwarto tu wystawę z cyklu *Artyści przypomniani – Daniel Mróz*. Cykl *Artyści przypomniani* przez wiele lat był stałym elementem programu ekspozycyjnego Kamienicy Hipolitów. Autorem pomysłów ekspozycyjnych w ramach cyklu był wieloletni kierownik tego oddziału, kustosz Witold Turdza. Projekt poświęcony Danielowi Mrozowi zamknął prezentacje wystawiennicze w Muzeum pod tym szyldem i w ramach pomysłu przypominania wybranych artystów krakowskich w piwnicach Kamienicy Hipolitów.

Autorka wystawy, Magdalena Smaga (autorka aranżacji Agata Pleciak), zgromadziła obszerny, bardzo kompetentnie wybrany materiał ekspozycyjny, prezentujący artystę jako człowieka, w otoczeniu rodziny, na tle Krakowa jego czasów, tj. drugiej połowy XX wieku. Kuratorce udało się także przekonująco pokazać interesujący dorobek twórcy jako ilustratora, rysownika, autora plakatów, ale także twórcy scenografii teatralnej. Wystawa była czynna do 17 maja 2015 roku.

3 czerwca 2015 roku odbył się wernisaż wystawy *Wśród mistrzów i partaczy*. To kolejna wystawa czasowa z cyklu *Od*

Otwarcie wystawy Tadeusz Pawlikowski i jego teatr*, zespół oddziału teatralnego, od lewej: kustosz Małgorzata Palka, dr Joanna Zdebska-Schmidt i Ewelina Radecka; pałac Pod Krzysztofory, 28 września 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

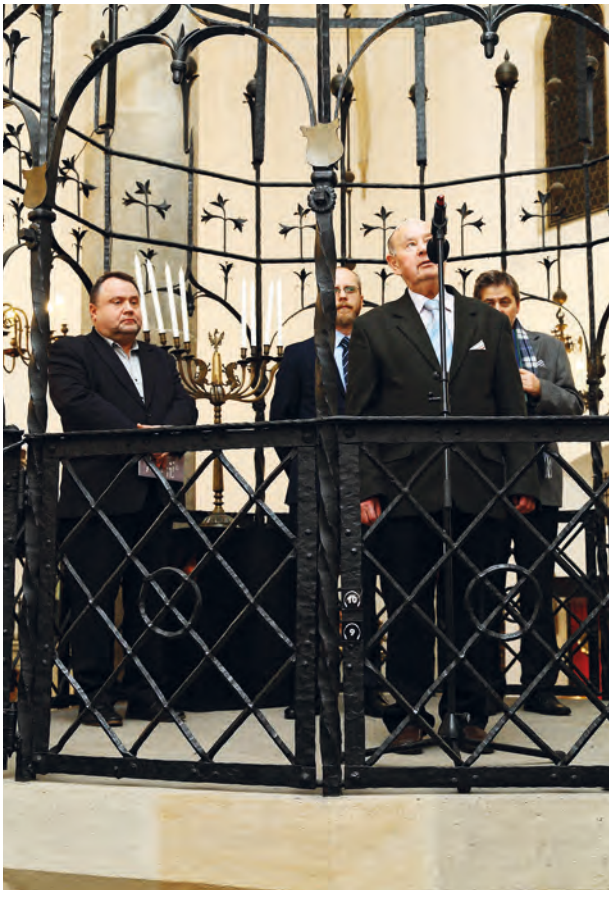

Wernisaż wystawy Byliśmy, jesteśmy, będziemy. Społeczność żydowska w Krakowie po 1945 roku*, przemawia przewodniczący Żydowskiej Gminy Wyznaniowej Tadeusz Jakubowicz, z lewej zastępca prezydenta Krakowa Andrzej Kulig; Stara Synagoga, 17 grudnia 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

frontu i od kuchni. Ekspozycja eksplorowała tradycje rzemieślnicze Krakowa, wybrane profesje, te obecne niegdyś na parterach domów mieszczańskich, jego podwórkach i ulicach. Autorki wystawy, kurator Katarzyna Bury i współpracująca dr Iwona Kawalla, zbudowały scenariusz, wykorzystując obiekty kultury materialnej i wytwory rzemiosła ze zbiorów MHK, ale także przywołały relacje i wspomnienia rzemieślników, którzy dzielili się ze zwiedzającymi refleksjami o swojej obecności we współczesnym mieście. Wystawa była czynna do 23 sierpnia 2015 roku.

Ekspozycję *Tadeusz Pawlikowski i jego teatr* zorganizowano w 100-lecie śmierci tego wybitnego artysty, reżysera i dyrektora sceny miejskiej w Krakowie i Lwowie. Projekt był częścią całorocznych ogólnopolskich obchodów 250-lecia teatru publicznego w Polsce, otrzymał wsparcie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wystawę przygotowano w Kamienicy Hipolitów, ponieważ oddział teatralny MHK jest zamknięty od 2008 roku i czeka na rozpoczęcie modernizacji Domu pod Krzyżem. Ekspozycji towarzyszył rozbudowany, adresowany do różnych grup odbiorców, program wydarzeń i działań edukacyjnych oraz sesja naukowa *Tadeusz Pawlikowski w stulecie śmierci*, przygotowana we współpracy z Wydziałem Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Z postacią Tadeusza Pawlikowskiego miłośnicy teatru mogli spotykać się od 28 września 2015 do 20 marca 2016 roku. Autorkami ekspozycji były kurator Małgorzata Palka, dr Dorota Jarząbek-Wasyl (scenariusz), Anna Sawicz-Pilas (aranżacja).

Stara Synagoga

W tym oddziale w roku 2015 otwarto dwie wystawy czasowe. Od 21 marca do 6 grudnia czynna była wystawa *Budowali nowoczesny Kraków. Żydzi w samorządzie miejskim, gospodarczym i finansowym miasta (1866–1939)*. Ekspozycja przypomniała znaczący udział krakowskich Żydów w budowaniu podstaw nowoczesnego miasta na przełomie XIX i XX wieku. Autorka wystawy, kustosz Anna Jodłowiec-Dziedzic (autor aranżacji Wacław Sawicz), zgromadziła na wystawie obiekty, dokumenty i ikonografię związane z działalnością najważniejszych instytucji samorządu miejskiego. Ekspozycja przybliżyła także wybrane, wybitne postaci krakowskiej społeczności żydowskiej, które swoją aktywnością i pracą wniosły wkład w rozwój samorządu miejskiego Krakowa i takich organizacji, jak Izba Handlowo-Przemysłowa w Krakowie czy Kasa Oszczędności Miasta Krakowa.

17 grudnia otwarto ostatnią w 2015 roku wystawę czasową: *Byliśmy, jesteśmy, będziemy. Społeczność żydowska w Krakowie po 1945 roku*. Kurator wystawy, Piotr Figiela, i autorka aranżacji, Aleksandra Orzeł, stworzyli ekspozycję, która w sposób monograficzny opisywała losy krakowskich

Otwarcie wystawy Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Grębałów*, przemawia kurator ekspozycji Maciej Miezian; oddział Dzieje Nowej Huty, 14 października 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

Żydów po Holokauście – od powrotu do Krakowa tych, którym udało się przeżyć Zagładę, przez przystosowanie się do nowej rzeczywistości społeczno-politycznej. Prezentowała też działalność Gminy Żydowskiej, Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce, kolejne fazy emigracji, wreszcie przybliżyła powolne odradzanie się społeczności żydowskiej, aż po współczesność krakowskich Żydów. Wystawa była czynna do 4 grudnia 2016 roku.

Dzieje Nowej Huty

22 kwietnia 2015 roku w tym oddziale otwarta została wystawa czasowa *Forty austriackie w Nowej Hucie* (czynna do 27 września). Ekspozycja podsumowała powstanie i funkcjonowanie systemu fortów na terenie dzisiejszej Nowej Huty. Autor wystawy, adiunkt Paweł Jagło, bardzo skrupulatnie wykonał kwerendy na potrzeby ekspozycji, poszerzając wiedzę zwiedzających na ten temat powstania fortów. Wykorzystano dostępne materiały archiwalne, ikonograficzne, m.in. z zasobów Kriegsarchiv w Wiedniu, ale także zasoby prywatne kolekcjonerów. Ekspozycja zadawała pytania o dziedzictwo architektury fortecznej, jej obecny stan i drogę do jej sensownego wykorzystania dzisiaj i w przyszłości. Autorem oprawy plastycznej była Anna Sawicz-Pilas.

14 października 2015 roku odbył się wernisaż wystawy *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Grębałów*. To kolejna z cyklu wystaw poświęconych historii i tradycji podkrakowskich wsi włączonych w obszar Nowej Huty po 1949 roku. Tym razem bohaterem był Grębałów, zniszczony w okresie I wojny światowej, odbudowany w nowym kształcie w Drugiej Rzeczypospolitej, a dzisiaj odbudowujący lokalną tożsamość, opartą na świadomości swojej odrębności. Niewielka liczba zachowanych pamiątek i obiektów z okresu staropolskiego Grębałowa utrudniała przygotowanie kompletnego scenariusza wystawy. Ważnym elementem projektu było nawiązanie dobrych relacji ze społecznością Grębałowa, w tym z działającym na jego terenie Towarzystwem Przyjaciół Grębałowa. Funkcję kuratora wystawy pełnił kustosz Maciej Miezian, a aranżację zaprojektował Igor Banaszewski. Wystawa była czynna do 10 stycznia 2016 roku.

Dom Zwierzyniecki

Od 13 maja do 18 października 2015 roku prezentowana była wystawa *Wielka i mała historia Wielkiej Łąki*, której misją było przybliżenie historii krakowskich Błoń, pokazanie wszystkich kontekstów tego wyjątkowego miejsca w centrum Krakowa, od 2000 roku także zabytku podlegającego opiece konserwatorskiej. Autorka wystawy, kustosz Maria Lempart, i współpracująca z nią plastyk, Agata Nowak, stworzyły niezwykle interesującą opowieść o podmiejskich błoniach, wielkim pastwisku, potem śródmiejskiej łące, z biegiem lat miejscu wielu wydarzeń o charakterze oficjalnym, patriotycznym i religijnym. Błonia krakowskie są ważną częścią wspomnień wielu krakowian, co potwierdzał film dokumentalny towarzyszący wystawie. Zwiedzający zostali także zaproszeni do dzielenia się swoimi pamiątkami i refleksjami związanymi z Wielką Łąką.

Od 6 listopada 2015 do 28 marca 2016 roku otwarta była wystawa *Zwierzyniec zaprasza – Dębniki*. To druga wystawa z cyklu *Zwierzyniec zaprasza*. Tym razem bohaterem zostały Dębniki, dawna wieś podkrakowska, później dzielnica miasta, i jej mieszkańcy. Wystawa została podzielona na podstawowe części, a mianowicie: historia królewskiej wsi Dębniki, podmiejskie Dębniki, proces przyłączenia gminy do Krakowa, mieszkańcy znani i mniej znani. Wreszcie niewielką część ekspozycji poświęcono indywidualnym opowieściom zawartym w przekazanych na wystawę pamiątkach. Ważną częścią wystawy był film *Nieznane Dębniki*, zrealizowany przez młodzież z gimnazjum nr 22 na Dębnikach, który stał się również sposobem dębnickiej młodzieży na zapoznanie się ze swoją własną historią. Autorem scenariusza ekspozycji był Bartosz Heksel, a aranżację zaprojektował Wacław Sawicz.

Celestat

23 czerwca 2015 roku w Celestacie miało miejsce ponowne, po pięciu latach przerwy, otwarcie wystawy stałej *Krakowskie Bractwo Kurkowe i obronność miejska*. Wystawa, przygotowana przez kustosz Małgorzatę Niechaj, opiera się na podstawowych założeniach scenariusza pierwszej wystawy stałej, otwartej w tym miejscu w1997 roku, autorstwa dr Grażyny Lichończak-Nurek. W salach wystawowych wykonano niezbędne podstawowe prace remontowe, a sama ekspozycja została uzupełniona o wątki związane z najnowszą

Wernisaż wystawy Wielka i mała historia Wielkiej Łąki*; Dom Zwierzyniecki, 13 maja 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

Wernisaż wystawy Zwierzyniec zaprasza – Dębniki*; Dom Zwierzyniecki, 6 listopada 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

Otwarcie wystawy stałej w Celestacie, przemawia prof. Czesław Dźwigaj, 23 czerwca 2015 r., fot. Andrzej Janikowski

historią Bractwa Kurkowego i będzie sukcesywnie rozwijana w następnych latach.

Dom Historii Podgórza

3 lipca 2015 roku w sali im. Franciszka Maryewskiego dawnego Ratusza Podgórskiego przy Rynku Podgórskim miał miejsce wernisaż wystawy *Dwa miasta, dwa brzegi – w 100. rocznicę połączenia Podgórza i Krakowa (1915–2015)*. Ekspozycję, przygotowaną przez MHK, Archiwum Narodowe w Krakowie i Dom Kultury Podgórze, otwarto w Domu Historii Podgórza przy ulicy Limanowskiego 13. Wystawa była podsumowaniem dziejów miasta Podgórze od końca XVIII wieku do roku 1915 i historii Podgórza jako dzielnicy Krakowa w okresie od 1915 roku do dnia dzisiejszego. Została przygotowana przez zespół scenariuszowy pod kierunkiem kustosz Elżbiety Firlet. Równolegle do wystawy (czynnej do 27 grudnia 2015 roku) zainaugurowała swoją działalność Pracownia Muzeum Podgórza, kierowana przez Katarzynę Bury. Ekspozycja *Dwa miasta, dwa brzegi* stanowiła ważny element miejskich uroczystości 100. rocznicy połączenia Podgórza i Krakowa i jednocześnie ekspozycją zamykającą działalność Domu Historii Podgórze przy ulicy Limanowskiego 13. Na podstawie przygotowywanego scenariusza wystawy stałej i programu działalności wypracowanego przez Pracownię Muzeum Podgórza w ciągu dwóch kolejnych lat powstanie Muzeum Podgórza w nowej siedzibie – w dawnym Zajeździe pod św. Benedyktem.

Wernisaż wystawy Dwa miasta, dwa brzegi – w 100. rocznicę połączenia Podgórza i Krakowa *(1915–2015), od lewej: zastępca prezydenta Krakowa Magdalena Sroka, przewodniczący Rady Miasta Bogusław Kośmider i zastępca dyrektora MHK Anna Śliwa-Suchowiak; sala Franciszka Maryewskiego w dawnym magistracie podgórskim, 3 lipca 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

Wystawy zagraniczne

Od 7 maja do 20 września 2015 roku w Muzeum Wschodniosłowackim w Koszycach prezentowano wystawę *Krakowskie tradycje: Bractwo Kurkowe i Lajkonik*. Wystawa ta to kolejny projekt w ramach stałej współpracy obu muzeów. Przybliża zwiedzającym muzeum w Koszycach dwie wybrane krakowskie tradycje: *Pochód Lajkonika* oraz bogactwo działalności Krakowskiego Bractwa Kurkowego. Kuratorem wystawy i autorem scenariusza był Andrzej Iwo Szoka.

12 maja 2015 roku w Kulturhistorisches Museum Magdeburg otwarto wystawę *Cracovia 3D. Kraków – miasto prawa magdeburskiego*. To kolejna ekspozycja z cyklu *Cracovia 3D*. Muzeum od kilku lat popularyzuje swój dorobek w zakresie cyfrowej rekonstrukcji historycznej zabudowy miasta. Sekcja Rekonstrukcji Cyfrowych MHK rozpoczęła swoją działalność w ramach projektów jubileuszu 750. rocznicy lokacji Krakowa na prawie magdeburskim w latach 2006–2007

i stale rozwija swój dorobek badawczy. Ekspozycja w Magdeburgu pokazywała nie tylko rozwój przestrzenny Krakowa, ale także samorząd, sądownictwo, rozwój gospodarczy, handlowy i społeczny miasta zbudowanego w XIII wieku na fundamencie prawa magdeburskiego. Kuratorem wystawy, czynnej do 26 lipca 2016 roku, był kustosz Piotr Opaliński.

Tradycyjnie jak co roku, wystawy szopek krakowskich ze zbiorów MHK zorganizowano w wielu miejscowościach w Polsce: w Kielcach, Zielonej Górze, Bolesławcu, Będzinie, Oświęcimiu, Szańcu koło Buska, Pewli Ślemieńskiej, oraz prezentację jednej szopki w Rovereto (Włochy).

Szopki krakowskie udostępniono, we współpracy z Krakowskim Biurem Festiwalowym, w ramach akcji *Szopki na witryny wokół Rynku* w wielu miejscach w przestrzeni publicznej centrum Krakowa.

Wystawy stałe

W 2015 roku czynne były następujące wystawy stałe:

Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń, pałac pod Krzysztofory, Rynek Główny 35;

Dzieje i kultura Żydów krakowskich, Stara Synagoga, ul. Szeroka 24;

Krakowskie Bractwo Kurkowe i obronność miejska, Celestat, ul. Lubicz 16, otwarta od 23 czerwca 2015 roku;

Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956 oraz dawne cele gestapo, ul. Pomorska 2;

Mieszczański dom, Kamienica Hipolitów, plac Mariacki 3;

Kraków – czas okupacji 1939–1945, Fabryka Emalia Oskara Schindlera, ul. Lipowa 4;

Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim, plac Bohaterów Getta 18;

Trasa turystyczna *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa*, Rynek Podziemny, Rynek Główny 1;

Wieża Ratuszowa, czynna od marca do grudnia;

Barbakan i Mury Obronne, czynne od kwietnia do października;

oddział teatralny zamknięty do odwołania.

Prace nad scenariuszami nowych wystaw stałych i czasowych

Prowadzono prace nad przygotowaniem kolejnych wystaw czasowych, które będą otwierane w 2016 roku. Opracowano także podstawowe założenia projektów wystaw do planu działań na rok 2017. Wystawy roku 2016 były na etapie opracowania kompletnych scenariuszy:

Na wspólnej drodze. Budapeszt i Kraków w średniowieczu, Łukasz Walas, dr Jacek Zinkiewicz, dr Michał Szczerba (Muzeum Historii Budapesztu);

Rudawa – żywioł poskromiony, Maria Lempart (Dom Zwierzyniecki);

Jak pies z kotem, wystawa z cyklu *Od frontu i od kuchni*, Joanna Gellner, Bożena Sobucka (Kamienica Hipolitów i pałac Pod Krzysztofory);

Stale o Nowej Hucie, Paweł Jagło (Dzieje Nowej Huty);

Więzień 774. Xawery Dunikowski w KL Auschwitz, Maria Zientara (Fabryka Emalia Oskara Schindlera);

Clepardia – miasto bez murów. W 650. rocznicę lokacji (1366–2016), Aleksandra Radwan (pałac pod Krzysztofory);

Zwierzyniec zaprasza – Grzegórzki, dr Wacław Szczepanik (Dom Zwierzyniecki);

Jeńcy wojenni w Krakowie (1939–1945), Tomasz Owoc (Fabryka Emalia Oskara Schindlera);

Fotografia przez dziurkę od klucza, Joanna Strzyżewska (Kamienica Hipolitów);

Sport w Nowej Hucie, Piotr Kapusta (Dzieje Nowej Huty);

Ostoja tradycji, Eugeniusz Duda (Stara Synagoga).

MHK uzyskało z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansowanie czterech zadań, które zrealizowano w ubiegłym roku:

– zakup kolekcji portretów rodziny Szarskich;

– *Pochód Lajkonika – niematerialny skarb Krakowa*, jego dokumentacja, popularyzacja;

– *Szopka krakowska, czyli korowód choinkowy od szopki do bańki*, warsztaty rękodzieła ludowego (szopki krakowskie i *Pochód Lajkonika* od kilku lat uzyskują niemal stałe wsparcie Ministerstwa Kultury);

– *Tadeusz Pawlikowski i teatr publiczny w Krakowie* (wystawa w ramach 250-lecia teatru publicznego w Polsce).

Działalność naukowa

Wykłady naukowe w pałacu Pod Krzysztofory

20 stycznia 2015, dr Magdalena Kwiecińska: *Pamięć, percepcja, tożsamość. Działania Muzeum Historycznego Miasta Krakowa na rzecz niematerialnego dziedzictwa kulturowego*;

17 lutego 2015, Łukasz Walas: *Zabytek w przestrzeni Rynku Podziemnego. Sposób eksponowania, kontekst i ochrona*;

24 marca 2015, Katarzyna Moskal, Piotr Figiela: *Staże pracowników MHK w muzeach Magdeburga i Brunszwiku. Doświadczenia i wnioski*;

28 kwietnia 2015, Piotr Hapanowicz: *Krakowskie kolokwium jako przypadek muzeum debaty*;

19 maja 2015, Magdalena Smaga: *Krakowskie wzornictwo po 1945 roku w zbiorach MHK. Próba kreacji kolekcji*;

20 października 2015, Katarzyna Bury: *Obiekt kultury materialnej jako bohater opowieści muzealnej na przykładzie cyklu „Od frontu i od kuchni" w Kamienicy Hipolitów*;

17 listopada 2015, Teresa Kwiatkowska: *Kolekcja kriegerowska w zbiorach MHK*;

22 grudnia 2015, Anna Bednarek: *Eljasz-Radzikowski czy Eliasz Radzikowski? Czyli jak jednorodność danych podnosi jakość opracowania zbiorów muzealnych*.

Monografie, katalogi, opracowania naukowe

Od kilku lat trwają prace nad kolejnym tomem Biblioteki Krzysztoforskiej. Autorka tego opracowania, kustosz Maria Zientara, kontynuuje swoje badania, rozpoczęte w pierwszym tomie poświęconym artystom krakowskim i ich sztuce w okresie okupacji niemieckiej 1939–1945.

Monografia przygotowywana przez autorkę obejmie okres wyznaczony datami 1945–2010.

Fundamentem działalności naukowej Muzeum jest wydawany corocznie kolejny tom „Krzysztoforów. Zeszytów Naukowych Muzeum Historycznego Miasta Krakowa". W roku 2015 zakończono prace nad 33. rocznikiem tego wydawnictwa, poświęconym podsumowaniu badań nad placem Szczepańskim. Inspiracją były tu interdyscyplinarne badania prowadzone przy okazji wykopalisk archeologicznych towarzyszących pracom modernizacyjnym w roku 2009.

Kolegium Wydawnicze MHK, kierowane przez dyrektora Michała Niezabitowskiego, przygotowało materiały do 34. zeszytu „Krzysztoforów". Ten tom nie ma tematu przewodniego i zbiera najwartościowsze opracowania zgłoszone przez pracowników Muzeum i osoby prowadzące badania nad historią i dziedzictwem naszego miasta. Opracowano recenzje artykułów i rozpoczęto prace redakcyjne.

W przyjętej w latach 2005–2006 strategii Muzeum założono stałą, systematyczną pracę nad opracowaniem katalogów zbiorów. Muzeum co roku opracowuje jeden katalog wybranej kolekcji muzealnej. Oczywiście, praca ta jest wynikiem wieloletniej, systematycznej pracy nad opracowaniem i reinwentaryzacją kolekcji muzealnych. W roku 2015 redaktor naukowy MHK Anna Biedrzycka i kustosz Elżbieta Błażewska pracowały nad przygotowaniem do druku katalogu zegarów. To jedna z najciekawszych kolekcji muzealnych, a Elżbieta Błażewska przez wiele lat opiekowała się tym zespołem muzealiów. Druk tego katalogu planowany jest na rok 2016.

W ramach prac nad katalogami kolekcji muzealnych przygotowywane były także:

Militaria – broń palna, Aleksandra Radwan (został opracowany pierwszy tom katalogu);

Malarstwo olejne w zbiorach MHK, Danuta Radwan, Irena Palca;

Judaika w zbiorach MHK, Eugeniusz Duda, Elżbieta Długosz;

Rzeźba w zbiorach MHK, Elżbieta Lang, Magdalena Smaga;

Projekty introligatorskie, Leszek J. Sibila.

Działalność wydawnicza

Muzeum od wielu lat ma mocną pozycję na rynku wydawniczym w kategorii wydawnictw poświęconych Krakowowi. Drukujemy zarówno pozycje o randze naukowej, jak i wydawnictwa popularne, zwrócone do szerokiego grona odbiorców. W tej grupie mieszczą się wydawnictwa dla dzieci i przewodniki dla zwiedzających nasze wystawy stałe. Nad poziomem merytorycznym wydawnictw czuwa Kolegium Wydawnicze MHK, a prace redakcyjne i koordynację całego cyklu wydawniczego prowadzi Dział Wydawnictw MHK, kierowany przez Marcina Barana. Wydawnictwa naukowe przygotowuje do druku redaktor Anna Biedrzycka.

Wydawnictwa naukowe

Jan Michalik: *Tadeusz Pawlikowski. Legenda, człowiek, teatr*, biografia. Red. Izabela Kraśnicka-Wilk, 356 s., format 16,5 na 24 cm;

„Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2015, z. 33. Red. Anna Biedrzycka, 495 s., format 20,5 na 29,5 cm;

Miejsce po, miejsce bez, wydawnictwo pokonferencyjne. Koncepcja Monika Bednarek, Marta Śmietana. Red. Aleksandra Marczuk, Barbara Cisowska-Dulian, Łukasz Klimek, 372 s., format 13,5 na 21,5 cm.

Katalogi wystaw czasowych

Liberation or Subjugation. On the 70th Anniversary of the Battle for Kraków, praca zbiorowa: Grzegorz Jeżowski, Henryk Stańczyk, Monika Maszewska-Łupiniak. Red. Marcin Baran. Przekład Michał Szymonik, 204 s., format 16,9 na 23,9 cm;

Budowali nowoczesny Kraków. Żydzi w samorządzie miejskim, gospodarczym i finansowym miasta (1866–1939). Koncepcja Anna Jodłowiec-Dziedzic. Red. Barbara Cisowska-Dulian, 320 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Forty austriackie w Nowej Hucie. Koncepcja Paweł Jagło. Red. Marcin Baran, 132 s., format 29 na 21 cm;

Wolne Miasto Kraków – w poszukiwaniu nowoczesności. Koncepcja Dominik Lulewicz. Red. Łukasz Klimek, 296 s., format 16,8 na 24 cm;

Dwa miasta, dwa brzegi – w 100. rocznicę połączenia Podgórza i Krakowa (1915–2015). Koncepcja Elżbieta Firlet. Red. Marcin Baran, 348 s., format 24 na 32 cm;

Walczące miasto 1939–1945. Koncepcja Tomasz Stachów. Red. Łukasz Klimek, 158 s., format 16,5 na 24 cm;

The Fighting City 1939–1945. Przekład B-Side Language Solutions Joanna Bełch-Rucińska, 157 s., format 16,5 na 24 cm;

Tadeusz Pawlikowski i jego teatr. Koncepcja Małgorzata Palka. Red. Izabela Kraśnicka-Wilk, 160 s., format 16,5 na 24 cm;

Byliśmy, jesteśmy, będziemy. Społeczność żydowska Krakowa po 1945 roku. Koncepcja Piotr Figiela. Red. Barbara Cisowska-Dulian, 232 s., format 16,5 na 21,5 cm;

We were, we are, we will be. The Jewish community of Kraków after 1945. Przekład Michał Szymonik, 248 s., format 16,5 na 21,5 cm.

Foldery wystaw czasowych

Magdalena Smaga: *Artyści przypomniani – Daniel Mróz*. Red. Łukasz Klimek, 96 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Katarzyna Bury: *Wśród mistrzów i partaczy*. Red. Barbara Cisowska-Dulian, 40 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Maria Lempart: *Wielka i mała historia Wielkiej Łąki*. Red. Łukasz Klimek, 32 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Maciej Miezian: *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Grębałów*. Red. Łukasz Klimek, 63 s., format 16,5 na 21,5 cm;

Bartosz Heksel: *Zwierzyniec zaprasza – Dębniki*. Red. Łukasz Klimek, 64 s., format 16,5 na 21,5 cm.

Przewodniki

Piotr Hapanowicz: *The Defensive Walls and the Barbican. Guidebook*. Red. Agnieszka Kutylak-Hapanowicz,

Teresa Rygiel. Przekład Michał Szymonik, 52 s., format 12 na 21 cm;

Elżbieta Lang: *Wokół Rynku Podgórskiego*. Red. Łukasz Klimek, 92 s., format 20 na 25,5 cm;

Michał Kozioł: *Wokół Biprostalu*. Red. Małgorzata Chrobak, 92 s., format 20 na 25,5 cm;

Zajrzyj do Huty 7. Red. Barbara Cisowska-Dulian, 40 s., format 10,4 na 14,8 cm.

Przewodniki – wznowienia

Anna Marszałek, Monika Bednarek: *Oskar Schindler's Enamel Factory. Guidebook*. Przekład HOBBIT Piotr Krasnowolski, 44 s., format 12 na 21 cm;

Piotr Hapanowicz: *The Krzysztofory Palace. Exhibition Cyberteka: Kraków – Time and Space. Guidebook*. Red. Marcin Baran. Przekład Joanna Bełch-Rucińska, 52 s., format 12 na 21 cm.

Anna Pióro: *The Kraków Ghetto 1941–1943. Guidebook*. Red. Kamil Jurewicz. Przekład Małgorzata Walczak, 40 s., format 12 na 21 cm;

Anna Marszałek, Monika Bednarek: *Die Emaille-Fabrik von Oskar Schindler. Museumsführer*. Przekład Peter-Christian Seraphim, 44 s., format 12 na 21 cm;

Anna Marszałek, Monika Bednarek: *Fabbrica di oggetti smaltati di Oskar Schindler. Guida*. Przekład Caterina Salomoni / Lingua Lab, 44 s., format 12 na 21 cm.

Albumy

Szopki krakowskie. Red. Kamil Jurewicz, Barbara Cisowska-Dulian, Marcin Baran, 59 s., format 21 na 21 cm.

Komiks – wznowienia

Tomasz Bereźnicki: *The Pharmacist in the Kraków Ghetto*. Przekład Michał Szymonik, 48 s., format 23 na 30 cm.

Materiały edukacyjne

Kartonowa kolekcja MHK. Fort św. Benedykta, model do sklejania. Red. Michał Niezabitowski, 11 s., format 29,5 na 41,5 cm;

Klaudia Kaczmarczyk, Agata Malinowska: *Jak powstaje szopka? Opowiada Kropka*, książka edukacyjna, 40 s., format 20 na 26 cm;

Szopka krakowska dla dzieci, model kartonowy, 28 s., format 21 na 29,5 cm;

Anna Surma, Agata Malinowska: *Pająki i inne dziwolągi, czyli co nasi pradziadkowie wieszali na choince*, książka edukacyjna. Red. Marcin Baran, 40 s., format 20 na 26 cm;

Zielone zabytki Krakowa, karta zadań edukacyjnych, 8 s., format 15 na 15 cm;

Wśród mistrzów i partaczy, karta zadań edukacyjnych, 12 s., format 15 na 15 cm.

Czasopismo dla dzieci „Krzysztoforek"

„Krzysztoforek" 2015, nr 25; nr 26; nr 27; nr 28. Red. naczelny Michał Niezabitowski, red. prowadząca Klaudia Kaczmarczyk, 26 s., format 21 na 26 cm

Wydawnictwa informacyjne

„KrzysztoForYOU. Biuletyn Informacyjny Muzeum Historycznego Miasta Krakowa" 2015, nr 8; nr 9. Red. naczelny Michał Niezabitowski, red. prowadzący Krzysztof Żyra, 12 s., 21 na 29,7 cm;

Muzeomania 2015, broszura informacyjna. Red. Marcin Baran, 24 s., 12 na 21 cm;

Muzeomania 2015/2016, broszura informacyjna. Red. Marcin Baran, 29 s., 12 na 21 cm.

Inne wydawnictwa

Grażyna Fijałkowska: *Projektował Stefan Witold Matejko*, katalog. Red. Joanna Kułakowska-Lis, 295 s., format 24 na 32 cm;

Z dziejów Krowodrzy. Red. Małgorzata Niechaj, wyd. 2, 258 s., format 21,5 na 21,5 cm.

Edukacja i upowszechnienie

Muzeomania

Najbardziej rozpoznawalnym, firmowym programem edukacyjnym MHK jest od wielu lat *Muzeomania*. Semestr letni *Muzeomanii* (marzec – czerwiec) poświęcono 25. rocznicy odrodzenia się samorządu miejskiego w roku 1990, natomiast semestr jesienno-zimowy (wrzesień 2015 – luty 2016) miastu i procesom zmian, które go dotyczą, w kontekście urbanistycznym, architektonicznym i społecznym.

Program *Muzeomanii* składa się z kilku cykli tematycznych, adresowanych do różnych grup odbiorców:

Tajemniczy kufer, spotkania dla najmłodszych dzieci w wieku 3–5 lat (oraz ich rodziców). Opiekun cyklu: Anna Surma;

Akademia Małego Odkrywcy, czyli spotkania z Krzysztoforkiem i Dorotką dla najmłodszych w wieku 6–9 lat. Najbardziej znany program *Muzeomanii*, kojarzony także przez czasopismo dla dzieci „Krzysztoforek". Opiekun cyklu: Klaudia Kaczmarczyk;

Mały wielki Kraków, zajęcia dla dzieci w wieku 9–12 lat, opiekun cyklu: Anna Surma;

Zagraj w teatr, warsztaty dla młodzieży wokół teatralnych tematów, opiekun: dr Joanna Zdebska-Schmidt;

Salon pod Faetonem, spotkania otwarte, inspirowane zbiorami muzealnymi, moderator: Andrzej Malik;

Krakowskie kolokwium, debaty wokół ważnych tematów inspirowanych dziedzictwem Krakowa, opiekun: Piotr Hapanowicz, prowadzący: dyrektor Michał Niezabitowski;

Muzealna Akademia 67 +/-, cykl wykładów dla seniorów, opiekun: Dominik Oleksy;

Kraków naprawdę dla wszystkich, zajęcia dla niepełnosprawnych (niewidzących, niesłyszących, także z innymi dysfunkcjami), opiekun: Katarzyna Bury;

Sukcesywnie od kilku lat rozwijane są także programy edukacyjne poszczególnych oddziałów. Są one ukierunko-

Rozwój czy rozrost? Debata o metropolitalnym znaczeniu Krakowa w 100. rocznicę połączenia Podgórza i Krakowa, *przy stole od lewej: prof. Zygmunt Ziobrowski, prof. Kazimierz Karolczak, prof. Jacek Purchla i prowadzący dyrektor MHK Michał Niezabitowski; sala Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory, 3 marca 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

wane na misję, specyfikę i zakres programowy tych poszczególnych struktur MHK.

Największą aktywnością w budowaniu projektów edukacyjnych wykazywał się oddział Krzysztofory, kierowany przez kustosza Piotra Hapanowicza. Większość działań w Krzysztoforach oparta jest na potencjale otwartej w roku 2014 wystawy stałej *Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń*. W ramach oferty Krzysztoforów przygotowano m.in. cykle wykładów *Pałac Krzysztofory – znane i nieznane osobistości*, *Rezydencja Krzysztoforska zaprasza*, wykłady dla dzieci i młodzieży *Vademecum młodego miłośnika Krakowa*, spotkania dla dzieci *Zaczarowany Kraków, czyli czytanie na śniadanie*, kurs dla młodzieży *Dziedzictwo kulturowe Krakowa*.

Stale prowadzone wykłady i spotkania odbywały się w Domu Zwierzynieckim, Nowej Hucie, w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, Aptece pod Orłem i Ulicy Pomorskiej.

Również wszystkie wystawy czasowe miały opracowane programy edukacyjne towarzyszące tym projektom. Jest to standard pracy muzealnej przyjęty w latach 2014–2015 i konsekwentnie wdrażany w życie. Oferta edukacyjna wystaw czasowych jest ciągle jeszcze przygotowywana na nie zawsze równie wysokim poziomie, ale staje się coraz bardziej interesująca i skierowana do różnych grup odbiorców. Tradycyjnie już wyróżnia się oferta towarzysząca *Pokonkursowej wystawie szopek krakowskich*. Do dzieci adresowane były zajęcia *Od podłaźniczki do choinki*, *Świat szklanej wydmuszki* oraz warsztaty szopkarskie *Szopka krakowska bez tajemnic*, klasyczne warsztaty dla grup szkolnych, ale także przedstawienia jasełkowe wykonywane przez rodzinę Malików.

Wręczenie nagród dzieciom uczestniczącym w Konkursie szopek krakowskich, *Dorotka i Krzysztoforek wśród nagradzanych dzieci; sala Miedziana w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory, 13 grudnia 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

Muzeum prowadzi sporo konkursów adresowanych głównie do dzieci i młodzieży szkolnej. Konkurs dla młodzieży licealnej *Czy znasz Kraków?* czy konkurs *Od Wandy do Sendzimira*, organizowany wspólnie z Centrum Kultury im. C.K. Norwida, to stałe punkty działalności MHK.

Oddział Dzieje Nowej Huty 27 kwietnia 2015 roku zorganizował po raz kolejny finał konkursu *Na fundamencie krzyża*, poświęcony historii walki o nowohucki krzyż.

Od kilku lat na przełomie października i listopada z rozmachem prowadzony jest szkolny konkurs *Śladami niepodległości*. To oczywiście zasługa głównego organizatora, Społecznego Towarzystwa Oświatowego im. Juliusza Słowackiego.

Przystanek Emaus, posiedzenie sądu konkursowego na najpiękniejsze drzewko emausowe; Dom Zwierzyniecki, 6 kwietnia 2015 r., fot. Tomasz Kalarus

Salon książki krakowskiej jest comiesięcznym spotkaniem w pałacu Pod Krzysztofory. Z jednej strony to interesująca rozmowa na ważne krakowskie tematy, z drugiej – forma promocji muzealnych wydawnictw. Prowadzącym jest zawsze redaktor Marcin Baran, a *Salon* doczekał się swoich stałych odbiorców, którzy chętnie uczestniczą w rozmowie Marcina Barana z autorami nowo wydanych publikacji o Krakowie.

Równie istotną częścią działalności edukacyjnej MHK jest bezpłatna oferta wszystkich oddziałów dla dzieci i młodzieży w czasie wakacji i ferii zimowych oraz w szczególnym dniu, tj. Dniu Dziecka. *Ferie w Muzeum*, *Dzień Dziecka* oraz *Lato w Muzeum* cieszyły się dużym zainteresowaniem dzieci i ich rodziców lub opiekunów.

Sporą pracę w zakresie uporządkowania oferty dla przewodników wykonał w roku 2015 Dział Edukacji, kierowany przez Klaudię Kaczmarczyk. Oferta dla przewodników została znacząco rozbudowana. Składa się z podstawowych szkoleń w Rynku Podziemnym, na Trasie Pamięci MHK, w Starej Synagodze oraz dodatkowo na Trasie Obronności. Szkolenia te kończą się egzaminem pisemnym i ustnym, który jest obowiązkowy dla przewodników w Fabryce Emalia i Rynku Podziemnym. Dodatkowo wprowadzono rozszerzone zajęcia w ramach kursu dla przewodników zaawansowanych. Program ten będzie rozwijany w roku 2016.

Wydarzenia muzealne

Od kilku lat niemal wszystkie oddziały Muzeum przygotowują swoje główne wydarzenie promocyjno-edukacyjne, *Święto oddziału*, które ma budować przekaz jego misji i wizerunek.

25 stycznia 2015 roku w Rynku Podziemnym po raz pierwszy odbyło się święto oddziału *Drążenie miasta*, które było skoncentrowane na architekturze Rynku Głównego. W przypadku Rynku Podziemnego koncepcja *Drążenia miasta* zakładała budowę złożonego wydarzenia, składającego się z wykładów, warsztatów skupionych na poważnej rozmowie o mieście i jego Rynku. Jest to więc pomysł na równoważenie wizerunku Rynku Podziemnego jako tylko atrakcji turystycznej. Autorką programu święta oddziału była Justyna Kutrzeba.

6 kwietnia 2015 roku miał miejsce *Przystanek Emaus*. Impreza ta, organizowana w Poniedziałek Wielkanocny przez oddział Dom Zwierzyniecki, przekazuje tradycje odpustu emausowego na Zwierzyńcu i jest zarazem promocją działalności tego oddziału i jego programu jako muzeum przedmieść. Kierownik projektu, kustosz Maria Lempart, przygotowała ofertę złożoną z zajęć dla dzieci, filmu o Emausie, zwiedzania wystawy o Krowodrzy, ale także wystawy plenerowej i wreszcie konkursu na najpiękniejsze drzewko emausowe.

9–11 kwietnia miała miejsca kolejna edycja *Pamiętaj z nami*. Wydarzenie to promuje Trasę Pamięci MHK, składającą się z Fabryki Emalia Oskara Schindlera, Ulicy Pomorskiej i Apteki pod Orłem. Naukową odsłoną wydarzenia była dwudniowa konferencja *Miejsce po, miejsce bez*, w której wzięło udział kilkadziesiąt osób, zarówno związanych z ośrodkami uniwersyteckimi, muzealników, jak i osób prowadzących społeczną działalność na rzecz upamiętnienia osób i wydarzeń z okresu II wojny światowej. W czasie konferencji podejmowano tematy związane z pamięcią indywidualną i zbiorową dotyczącą miejsc i społecz-

Konferencja Miejsce po, miejsce bez*, w ramach projektu* Pamiętaj z nami 2015*, uczestnicy pierwszego panelu konferencji, od lewej: zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński, Marta Duch-Dyngosz, Anna Wylegała, Beata Chomątowska, Paweł Kubicki, tłumacz Wojciech Rynduch-Walecki oraz dr Volker Rodekamp, dyrektor Stadtgeschichtliches Museum Leipzig; Fabryka Emalia Oskara Schindlera, 9 kwietnia 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

Koncert zespołu Projekt O, inspirowany filmem Tadeusza Franiszyna z obozu KL Plaszow, kończący wydarzenie Pamiętaj z nami; *Fabryka Emalia Oskara Schindlera, 11 kwietnia 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

ności okaleczonych przez wojnę. Niezmiernie interesującą konferencję podsumowało wydawnictwo pokonferencyjne ze wszystkimi referatami.

11 kwietnia głównym punktem *Pamiętaj z nami* był *Bieg Pamięci* z ulicy Pomorskiej 2 na plac Bohaterów Getta. Około 500 uczestników w przyjaznej atmosferze pokonało dystans 5 km, jednocześnie choć trochę poznając historię okupacyjnego Krakowa. Całość uzupełniały spacery edukacyjne, warsztaty kulinarne i wieczorny koncert zespołu Projekt O, będący współczesną interpretacją filmu żołnierza AK, Tadeusza Franiszyna, z obozu KL Plaszow. Wydarzenie przygotowała Marta Śmietana we współpracy z Moniką Bednarek.

15 maja 2015 roku miała miejsce kolejna edycja *Nocy Muzeów*, w którym wzięły udział wszystkie oddziały MHK (z wyjątkiem Celestatu). Oferta przygotowana w poszczególnych oddziałach cieszyła się sporym, jak zawsze, zainteresowaniem zwiedzających. Łącznie w *Nocy Muzeów* w MHK wzięło udział 22 736 osób, najwięcej tradycyjnie w Barbakanie i w pałacu Pod Krzysztofory. Koordynował to wydarzenie kustosz Piotr Hapanowicz.

11 czerwca 2015 roku miał miejsce *Pochód Lajkonika*. Coroczny *Pochód Lajkonika* jest starannie i pieczołowicie przygotowywany przez zespół MHK. To nie tylko wymiana i zakupy nowych strojów dla ekipy Lajkonika, ale starania o nadanie nowego wymiaru promocyjnego dla tej wielowiekowej tradycji miasta. Ubiegłoroczne wydarzenie zostało wsparte środkami Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zrealizowano dzięki temu m.in. wystawę planszową o historii *Pochodu Lajkonika*, w ramach wydarzenia na Rynku Głównym zorganizowano towarzyszące występy Baletu Dworskiego Cracovia Danza oraz zespołu Bańczuk. Przygotowano promocyjny film o tradycji Lajkonika w Krakowie. Kierownikiem tego projektu był adiunkt Andrzej Iwo Szoka.

18 czerwca 2015 roku w sali Miedzianej skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofory odbyła się uroczystość wręczenia medali św. Krzysztofa laureatom edycji 2015. Zostali nimi: prof. Jerzy Wyrozumski, wieloletni prezes Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, prof. Franciszek Ziejka, prezes Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, i Paweł Kubisztal, prezes stowarzyszenia Podgorze.pl.

W lipcu i sierpniu odbywała się kolejna edycja programu *Średniowiecze da się lubić*. Zajęcia prowadzono w Barbakanie, na Murach Obronnych, Wieży Ratuszowej, w pałacu Pod Krzysztofory i Rynku Podziemnym. Tematyka spotkań dotyczyła życia w średniowiecznym Krakowie i Krakowa

Pochód Lajkonika *na dziedzińcu klasztoru Norbertanek, 11 czerwca 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

Prezydent Krakowa prof. Jacek Majchrowski wręcza medale św. Krzysztofa, siedzą od lewej: Paweł Kubisztal, prof. Franciszek Ziejka, prof. Jerzy Wyrozumski; sala Miedziana w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory, 18 czerwca 2015 r., fot. Andrzej Janikowski

Msza św. w kościele św. Szczepana, tradycyjnie rozpoczynająca obchody Dni Pamięci Ofiar Gestapo *przy ul. Pomorskiej, 11 września 2015 r., fot. Tomasz Kalarus*

Zajrzyj do Huty*, kierownik oddziału Paweł Jagło z uczestnikami gry miejskiej, 19 września 2015 r., fot. Tomasz Kalarus*

w średniowiecznej Europie. Tematy szczegółowe to m.in.: szlak obronności średniowiecznego Krakowa, średniowieczne skryptorium, warsztaty *Jak ruda żelaza zamienia się w lśniącą zbroję?*, zajęcia dotyczące średniowiecznej kuchni, plebejskich zabaw wieków średnich. Na zakończenie programu przygotowano dwudniowe wydarzenie (29–30 sierpnia), będące turniejem rycerskim. Kierownikiem tego projektu był dr Jacek Zinkiewicz.

25 lipca 2015 roku w pałacu Pod Krzysztofory zorganizowano święto tego oddziału – *Imieniny Krzysztofa*. Program wydarzenia, przygotowany przez dr. Walerego Bubnia, koncentrował się na popularyzacji historii pałacu (rekonstrukcje historyczno-teatralne), ale także na zaproszeniu krakowian do udziału w muzealnej ofercie czasu wolnego (zajęcia dla dzieci, koncert muzyki dawnej) i zapoznaniu się z ofertą wystaw czasowych i wystawy stałej w Krzysztoforach.

11–12 września 2015 roku miały miejsce *Dni Pamięci Ofiar Gestapo*. Tym razem zostały poświęcone Polskiemu Państwu Podziemnemu, a patronem wydarzenia w roku 2015 był żołnierz AK Ernest Niemiec. Na placu Inwalidów otwarto wystawę planszową *Krakowskie Państwo Podziemne*. W salach wystawowych odbyła się sesja naukowa *Między pomnikiem a człowiekiem. Pamięć o Polskim Państwie Podziemnym*. Ważną częścią projektu była także ekstremalna, bo 24-godzinna, gra edukacyjna *Kryptonim ubezpieczalnia*. Zorganizowano też oprowadzania kuratorskie, spacer – zwiedzanie miejsca pamięci Glinnik w Przegorzałach i warsztaty fotograficzne. Organizatorem *Dni Pamięci* był Tomasz Owoc z Fabryki Emalia Oskara Schindlera.

19 i 20 września 2015 roku miała miejsce siódma edycja *Zajrzyj do Huty*. Oddział nowohucki MHK i partnerzy skupieni w ramach Muzeum Rozproszonego Nowej Huty udostępnili różnorodną ofertę zwiedzania, poznawania najważniejszych obiektów zabytkowych, ale także instytucji kultury czy innych interesujących miejsc na terenie dzielnic nowohuckich. Oferta cieszyła się dużym powodzeniem (oddział w Nowej Hucie zwiedziło w ciągu dwóch dni prawie 1300 osób). Wydarzenie zorganizował Paweł Jagło, kierownik oddziału Dzieje Nowej Huty.

11 października 2015 roku w Starej Synagodze miała miejsce druga edycja święta tego oddziału *Jom Riszon. Niedziela w Starej Synagodze*. Wydarzenie to, zorganizowane przez kierownika oddziału Eugeniusza Dudę, przybliżało zwiedzającym charakter i znaczenie święta Sukkot, ale także zapraszało uczestników do poznawania wystawy stałej i czasowej.

Turniej Piłkarski Muzeów im. Jerzego Dobrzyckiego o Puchar Prezydenta Krakowa*, trzy najlepsze drużyny: Zamek Królewski na Wawelu, Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie oraz Zamek w Łańcucie; hala Com-Com Zone w Nowej Hucie, 3 października 2015 r., fot. Andrzej Janikowski*

24 października 2015 roku w Kamienicy Hipolitów odbyło się święto oddziału *Zegar – władca czasu*. Wydarzenie skupione było na prezentacji i odkrywaniu zbioru zegarów na wystawie stałej. Oprowadzania kuratorskie i zajęcia warsztatowe dla dzieci cieszyły się zainteresowaniem miłośników klimatu dawnego domu mieszczańskiego. Odpowiedzialną za święto oddziału była kustosz Joanna Strzyżewska.

22 listopada 2015 roku uczestniczyliśmy w kolejnej edycji *Dnia Otwartego Muzeów Krakowskich*. Z oferty programowej 12 oddziałów skorzystało łącznie nieco ponad 6600 zwiedzających. Program koordynowała Klaudia Kaczmarczyk, kierownik Działu Edukacji MHK.

24 listopada 2015 roku odbył się w sali Miedzianej *Pokaz najciekawszych nabytków 2015*. Pokazowi, prowadzonemu przez Witolda Turdzę, towarzyszyła wystawa tych nowych obiektów muzealnych, dostępna po raz pierwszy w zmodernizowanych piwnicach skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofory 25–29 listopada.

3 października 2015 roku w hali Com-Com Zone w Nowej Hucie stawiło się dziewięć drużyn muzealnych, aby uczestniczyć w *XI Turnieju Piłkarskim Muzeów im. Jerzego Dobrzyckiego o Puchar Prezydenta Miasta Krakowa*.

Eliminacje rozgrywano w dwóch grupach:

Grupa A

Zamek Łańcut 12 pkt

Muzeum Sportu i Turystyki 7 pkt

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa 6 pkt

Muzeum Galicja i JCC 2 pkt

Muzeum Narodowe w Krakowie pkt

Grupa B

Zamek Królewski na Wawelu 6 pkt

Muzeum UJ 4 pkt

Zamek Królewski w Warszawie 4 pkt

Muzeum Auschwitz-Birkenau 3 pkt.

Drużyna Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w eliminacjach wygrała z Muzeum Narodowym w Krakowie 3:0 (bramki: Bartosz Rzońca, Mirosław Bydłoń, Mateusz Niemiec) i z drużyną Muzeum Galicja i Centrum Społeczności Żydowskiej w Krakowie 1:0 (bramka Michał Salwiński) oraz przegrała 0:1 z obrońcą pucharu z roku 2014, Muzeum Sportu z Warszawy (tracąc bramkę na 20 sekund przed końcem meczu) i Muzeum Zamek w Łańcucie 0:3.

Najlepszą drużyną pierwszej fazy turnieju była ekipa z Łańcuta, która wygrała wszystkie mecze. W ćwierćfinale Muzeum Sportu wygrało z inną drużyną warszawską, Zamkiem Królewskim, 3:0, a Muzeum UJ po wyrównanej walce pokonało MHK 1:0. Drużyna Muzeum Historycznego zajęła ostatecznie piąte miejsce w turnieju.

W półfinałach Muzeum Sportu i Turystyki pokonało w karnych 4:3 Łańcut (w regulaminowym czasie było 0:0), a Wawel zdecydowanie pokonał MUJ 4:1.

W małym finale trzecie miejsce zapewnił sobie Łańcut, rozbijając 7:1 ekipę Muzeum UJ (tradycyjnie już, krótka ławka spowodowała bardzo poważne osłabienie tej drużyny w końcowej fazie zawodów). W wielkim finale, po ciężkim boju, po raz drugi z rzędu puchar zapewniło sobie Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie, pokonując 2:1 Zamek Królewski w Krakowie. Najlepszymi zawodnikami zawodów byli Sławomir Gujda i Dariusz Kątnik z Łańcuta, którzy zdobyli po dziewięć bramek w turnieju.

Współpraca międzynarodowa

Muzeum aktywnie współpracuje z muzeami miejskimi Europy Środkowej. Bardzo intensywnie pracowano nad projektem wystawy czasowej w Muzeum Historii Budapeszcie, zatytułowanej *Na wspólnej drodze. Budapeszt i Kraków w średniowieczu*. Zrealizowano dwa inne projekty ekspozycyjne ze stałymi partnerami muzealnymi z Niemiec i Słowacji: z muzeami miejskimi Koszyc (*Krakowskie tradycje: Bractwo Kurkowe i Lajkonik*, otwarcie 7 maja 2015 roku), Magdeburgiem (*Cracovia 3D. Kraków – miasto prawa magdeburskiego*, otwarcie 12 maja 2015 roku).

Piąte urodziny Fabryki Emalia Oskara Schindlera, zastępca prezydenta Krakowa Magdalena Sroka dzieli urodzinowy tort tego oddziału Muzeum, obok zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński, z prawej kustosz Beata Łabno, 13 czerwca 2015 r., fot. Andrzej Janikowski

Wymiana muzealna obejmowała staże pracowników, m.in. z muzeum miejskim z Lipska. Duża grupa pracowników MHK uczestniczyła w wyjeździe studyjnym do muzeów na Morawach, w Ołomuńcu i Brnie.

Pracownicy Muzeum uczestniczyli w działaniach finansowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego zmierzających do opracowania koncepcji wystawy stałej i koncepcji funkcjonalno-użytkowej w Zespole Historyczno-Architektonicznym Rezerwatu w Żółkwi na Ukrainie. Ta wymiana doświadczeń służy wsparciu ukraińskich kolegów muzealników w staraniach o rewitalizację bezcennego zespołu zabytkowych obiektów w tej miejscowości na Ukrainie.

Remonty, działania administracyjne i organizacyjne

Muzeum, prowadząc kilkanaście oddziałów, z których niemal wszystkie są zlokalizowane w zabytkowych budynkach, jest zmuszone do prowadzenia wielu prac remontowych, od bieżących prac konserwatorsko-remontowych po skomplikowane prace, obejmujące instalacje infrastrukturalne czy poważne prace konserwatorskie. W roku 2015 wykonano:

Dom Zwierzyniecki – remont drugiego piętra dla potrzeb edukacyjnych oddziału. Prace te dofinansowała Rada Dzielnicy VII Zwierzyniec;

Mury Obronne – dokumentację projektową wraz z programem postępowania konserwatorskiego zabezpieczenia przeciwwilgociowego Bramy Floriańskiej oraz impregnacją elementów drewnianych ganku Murów Obronnych;

Stara Synagoga – prace malarskie w salach wystawowych, klatce schodowej i recepcji. Prace konserwatorskie muru przy Starej Synagodze od strony ulicy Dajwór. Usunięcie napisów z muru wschodniego przy Synagodze;

Wieża Ratuszowa – prace konserwatorskie przy zespole wejścia głównego, likwidacja przyczyn zawilgocenia, izolacja schodów zewnętrznych. Ponadto wykonano wymianę uszkodzonej w wyniku burzy instalacji przeciwpożarowej;

Fabryka Emalia Oskara Schindlera – opracowanie koncepcji projektowej modernizacji obiektu dla potrzeb zwiększonego ruchu turystycznego. Naprawa (częściowa wymiana) drewnianej podłogi w gabinecie Schindlera na wystawie stałej;

Celestat – prace malarskie, izolacyjne, odnowienie parkietu na wystawie stałej i w części recepcyjnej, prace remontowo-konserwatorskie przy portyku wejściowym.

Doposażenie systemów zabezpieczających, zgodnie z wymogami NIMOZ, w jednostkach: Ulica Pomorska, Dzieje Nowej Huty, Kamienica Hipolitów, Mury Obronne, Wieża Ratuszowa, Rynek Podziemny, Apteka pod Orłem.

Działania administracyjne

Przeprowadzono 24 postępowania w ramach ustawy Prawo zamówień publicznych.

Przeprowadzono 15 postępowań w ramach działalności kulturalnej.

Zrealizowano 1086 umów, wystawiono 1663 audyty i zapłacono 6383 faktury.

Frekwencja

W roku 2015 Muzeum przekroczyło magiczną liczbę miliona zwiedzających rocznie. Frekwencja łącznie w całym roku wyniosła 1 097 035 osób, co było najlepszym wynikiem w dziejach MHK! Od roku 2010 najwyższą frekwencję odnotowują Rynek Podziemny i Fabryka Emalia, z tym że ten drugi oddział ciągle zwiększa liczbę gości. Rekordową w swoich dziejach frekwencję zanotował także pałac Pod Krzysztofory – to rezultat dużej aktywności w organizacji imprez muzealnych, ale także otwarcia wystawy stałej *Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń*.

Bilety

grupowe: 234 559 (11 428 grup), w tym grupy młodzieżowe 165 075 (6660 grup)
normalne: 338 603
ulgowe: 192 610
bezpłatne: 97 963
rodzinne: 99 598
dzień wolnego wstępu: 113 824
łączone: 12 126
cudzoziemcy: 509 216
młodzież: 216

Podział na oddziały

Rynek Podziemny: 339 350 osób
Fabryka Emalia Oskara Schindlera: 338 548 osób
Stara Synagoga: 129 047 osób
Krzysztofory: 78 652 osoby
Wieża Ratuszowa: 50 107 osób
Apteka pod Orłem: 50 082 osoby
Barbakan: 35 719 osób
Mury Obronne: 23 389 osób
Kamienica Hipolitów: 20 386 osób
Ulica Pomorska: 14 271 osób
Dzieje Nowej Huty: 8968 osób
Dom Zwierzyniecki: 4700 osób
Celestat: 2167 osób
Muzeum Podgórza (wystawa czasowa): 1649 osób

Działalność edukacyjna

Oprowadzania: 6701 dla 105 550 osób
Lekcje: 211 dla 6329 osób
Warsztaty: 291 dla 6027 osób
Wydarzenia edukacyjne: 529 dla 22 530 osób
Imprezy muzealne: 300 dla 51 604 osób

Rada Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

W posiedzeniu Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, które odbyło się 16 czerwca 2015 roku w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory, udział wzięli: Michał Niezabitowski – dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Jacek Salwiński, Anna Śliwa-Suchowiak, Adam Świerz – zastępcy Dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, oraz członkowie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa: prof. Czesław Dźwigaj, Jerzy Fedorowicz jun., Joanna Daranowska-Łukaszewska, prof. Jacek Purchla (przewodniczący Rady), dr Volker Rodekamp, Magdalena Sroka, prof. Jan Święch, prof. Nathan Wood, prof. Jerzy Wyrozumski, prof. Krzysztof Zamorski, prof. Franciszek Ziejka.

Prof. Jacek Purchla powitał uczestników posiedzenia Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, informując o skróceniu czasu posiedzenia i usunięciu z porządku obrad 7. punktu z powodu mającego się w tym dniu odbyć pogrzebu zasłużonego cracovianisty, prof. Michała Rożka. Członkowie Rady jednogłośnie przyjęli porządek obrad.

Profesor Purchla w imieniu własnym i całej Rady złożył gratulacje jej członkom: prof. Franciszkowi Ziejce i prof. Jerzemu Wyrozumskiemu, tegorocznym laureatom prestiżowej nagrody Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – medalu św. Krzysztofa.

W głosowaniu jawnym protokół z posiedzenia Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa z 19 listopada 2014 roku został jednomyślnie przyjęty.

Następnie miała miejsce prezentacja filmu podsumowującego działalność Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w 2014 roku oraz omówienie sprawozdania merytorycznego i finansowego Muzeum za rok 2014, dokonane przez dyrektora Michała Niezabitowskiego.

Jak poinformował dyrektor, prowadzone były prace modernizacyjne w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory według projektu architekta Marka Cempli, ze środków Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (MRPO), pod nadzorem zastępcy dyrektora MHK Adama Świerza. 30 października 2014 roku uroczyście otwarto skrzydło zachodnie wraz z salą audiowizualną i nową wystawą *Cyberteka. Kraków – czas i przestrzeń* (kurator wystawy Piotr Hapanowicz), która choć niewielka, znacząco podniosła frekwencję w Muzeum.

Dzięki dotacji celowej Gminy Miejskiej Kraków ukończono prace budowlane w obiekcie magazynowym Thesaurus Cracoviensis przy ulicy Księcia Józefa 337.

Muzeum otrzymało nagrodę *Sybilla 2013* za najlepszą publikację muzealną *Krakowscy artyści i ich sztuka w latach 1939–1945* autorstwa Marii Zientary. Obecnie autorka przygotowuje kolejną monografię o losach krakowskich artystów po II wojnie światowej.

Dzięki staraniom Muzeum na Krajową Listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO zostały wpisane, w pierwszej piątce, Szopkarstwo Krakowskie i *Pochód Lajkonika*.

Muzeum pozyskało w drodze zakupów, darów i przekazów 3655 obiektów muzealnych, w tym m.in. cenny kolorowy miedzioryt *Panorama Krakowa* z dzieła Georga Brauna i Fransa Hogenberga (1617).

Zakończono prace nad elektroniczną ewidencją zbiorów muzealnych, kontynuowano prace nad digitalizacją zbiorów oraz ewidencją elektroniczną zbiorów bibliotecznych w celu stworzenia ogólnodostępnego katalogu.

Muzeum zorganizowało kilkanaście wystaw czasowych, m.in.: *Krakowscy Wyklęci* w Fabryce Emalia Oskara

Konferencja prasowa podsumowująca „milionowy tydzień w MHK". Prezydent Jacek Majchrowski wręcza upominki milionowemu zwiedzającemu, panu Aleksandrowi Chudemu; sala Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory, 9 grudnia 2015 r., fot. Andrzej Janikowski

Schindlera (wystawa otrzymała nagrodę za najciekawsze wydarzenie historyczne roku 2014), dużą, międzynarodową ekspozycję *Świat Lajkonika. Konik na świecie* w Domu Zwierzynieckim i Krzysztoforach oraz jedną z najlepszych w ostatnich latach w Muzeum wystawę *Jerzego Dobrzyckiego przepis na Kraków* w Kamienicy Hipolitów, prezentującą postać zasłużonego dyrektora Muzeum oraz jego nowe spojrzenie na Kraków (transformacja z miasta „narodowej pamiątki" w miasto turystyki). Prowadzono także prace nad przygotowaniem wystaw zagranicznych w Magdeburgu, Koszycach i Budapeszcie oraz kontynuowano współpracę międzynarodową m.in. z Lipskiem, w ramach muzealnej wymiany stażowej. Zaszczytem dla Muzeum i miasta było również zaproszenie dyrektora Michała Niezabitowskiego z wykładem o Oskarze Schindlerze na konferencję rozpoczynającą grecką prezydencję w Unii Europejskiej.

Zauważalna jest coraz większa frekwencja w Muzeum (wzrost turystyki o około 20 proc.), jest wielce prawdopodobne, że już w październiku 2015 roku oddziały muzealne zwiedzi milion osób.

Muzeum liczy, że 2014 będzie ostatnim rokiem kryzysu finansowego w mieście. W 2014 roku Muzeum otrzymało niższą dotację docelową (blisko 14,5 mln zł), jednak dochody z działalności podstawowej (w tym z biletów) pozwoliły Muzeum na osiągnięcie dodatniego bilansu na koniec roku.

W toku dyskusji nad przedstawionymi zagadnieniami jako pierwsza zabrała głos Magdalena Sroka. Podjęła temat prac budowlanych w Thesaurus Cracoviensis, pytając, czy rozwiązanie współpracy z wykonawcą z powodu niewywiązania się z umowy miało dla Muzeum skutki finansowe. Michał Niezabitowski odpowiedział, że Muzeum podpisało ugodę, wypłacając podwykonawcom wynagrodzenie, nie wypłacając jednak należności głównemu wykonawcy, który nie wywiązał się zgodnie z umową z kwestii finansowych wobec podwykonawców.

Prof. Krzysztof Zamorski zauważył, że przedstawiona statystyka zwiedzających jest dla Muzeum i miasta wielką dumą, ale warto zastanowić się nad faktem, że w przeważającej liczbie to turyści i uczniowie, a zaledwie 200 tysięcy stanowią mieszkańcy Krakowa, co wydaje się liczbą niepokojąco małą.

W odpowiedzi Michał Niezabitowski stwierdził, że Muzeum wprowadziło w 2015 roku system odnotowywania kodów pocztowych w celu stworzenia geograficznej klasyfikacji swoich odbiorców, co pozwoli również zastanowić się nad problemem obecności krakowian na muzealnych wystawach. Jacek Salwiński podkreślił, że statystyka prowadzona jest ogólnie, dlatego należy pamiętać, że w grupie uczniów klasyfikowana jest nie tylko młodzież szkolna z Polski, lecz również z zagranicy.

Według prof. Jacka Purchli, temat frekwencji i klasyfikacji muzealnych odbiorców jest warty zastanowienia i poruszenia na kolejnych posiedzeniach Rady.

Prof. Jerzy Wyrozumski podkreślił, że należy pamiętać, iż dorosły krakowianin nie będzie rokrocznie odwiedzał Muzeum (w ciągu dorosłego życia odwiedzi je 1–3 razy), więc statystycznie nie można łączyć go z licznie przyjeżdżającymi turystami, niekiedy jedynie raz w życiu odwiedzającymi Kraków.

Prof. Jacek Purchla kontynuował: Wart uwagi jest fakt, że w ciągu ostatnich lat Muzeum stało się „milionerem". To fenomen, aby muzeum samorządowe miało blisko milion zwiedzających, dorównując czołowym polskim muzeum: Wawelowi, Wieliczce i Auschwitz, i prześcigając muzea finansowane przez Ministerstwo Kultury. To nie jest tylko prosta statystyka, to wielka zmiana i wykreowanie nowego potencjału dla gminy Kraków, a także postawienie nowych, odpowiedzialnych zadań przed Muzeum i muzealną Radą. Ważny jest również znakomity wynik finansowy, pomimo nieporównywalnie niższych cen za bilety w zestawieniu np. z Wawelem i niskiej dotacji.

Prof. Franciszek Ziejka odniósł się do planu wystaw w 2015 roku, w tym wystawy o życiu Tadeusza Pawlikowskiego. Jak zauważył, warto pamiętać, że obecnie prof. Jan Michalik kończy pracę nad monografią tego wielkiego twórcy krakowskiego teatru. Warto ten fakt wykorzystać przy kreacji wystawy.

Joanna Daranowska-Łukaszewska poinformowała, że Stowarzyszenie Historyków Sztuki otrzymało pismo kierowane do przewodniczącego Rady Muzeum Jacka Purchli i ICOM-u od Jerzego Hanuska, prezesa Fundacji im. Marii Pinińskiej-Bereś i Jerzego Beresia, dotyczące remontu skrzydła zachodniego Krzysztoforów i przywrócenia miejsca Grupie Krakowskiej. Dlatego zwraca się z pytaniem, jakie jest stanowisko Muzeum w tej sprawie.

Prof. Jacek Purchla przytoczył treść listu, w którym Jerzy Hanusek uznaje, że przeprowadzony remont piwnic zmienił całkowicie charakter tego miejsca, będącego siedzibą kultury i sztuki drugiej połowy XX wieku, a stosunek Muzeum do tak ważnej historycznie przestrzeni jest bulwersujący i niedopuszczalny. Uważa, że w krzysztoforskich piwnicach powinna zostać stworzona wystawa poświęcona Grupie Krakowskiej.

Zdaniem Magdaleny Sroki, podejmowanie działań związanych ze sztuką nie jest działalnością statutową Muzeum Historycznego. Tym zagadnieniem zajmuje się w Krakowie m.in. Bunkier Sztuki, który także opiekuje się pamięcią i spuścizną po Grupie Krakowskiej oraz powo-

jennych artystach. Z tego powodu nie będzie zgody władz miasta, aby w drugim co do ważności dla Krakowa, po Wawelu, muzeum to zagadnienie stało się priorytetem. Muzeum Historyczne jest powołane do tego, aby podejmować działania związane z historią Krakowa i jego dziedzictwem, a nie sztuką.

Michał Niezabitowski, odnosząc się do listu Jerzego Hanuska, podkreślił, że odrestaurowane piwnice są przykładem wzorowo przeprowadzonego przez zespół Marka Cempli remontu, zgodnie z normami konserwatorskimi, według zaakceptowanego przez Małopolskiego Konserwatora Zabytków projektu, opracowanego przy udziale specjalistów, m.in. prof. Bogusława Krasnowolskiego i Genowefy Zań-Ograbek. Działalność artystyczna prowadzona od lat pięćdziesiątych XX wieku w krzysztoforskich piwnicach była ważna dla historii Krakowa, ale przez lata wnętrze uległo wielkiej degradacji. Muzeum Historyczne nie zlikwidowało muzeum Grupy Krakowskiej, ponieważ od wielu lat ono już nie istniało, a jego miejsce zajęły kolejne lokale gastronomiczne, które zrujnowały zabytkowe wnętrza. Dlatego kierowane w liście zarzuty są bolesne i bezpodstawne. Remont piwnic, trwający od 2007 roku, nie zniszczył i nie zmienił charakteru wnętrza. Dziwi też fakt zaistniałej sytuacji, w której doktryny konserwatorskie są kontestowane przez opinię środowiskową. Odremontowana i zmodernizowana przestrzeń będzie nadal pełniła funkcje wystawiennicze – już w czerwcu 2015 roku zostanie otwarta wystawa fotograficzna Marka Lisanskyego *Moje Koszyce, mój Kraków*. W Muzeum będzie z całą pewnością zasygnalizowany fenomen siedziby Grupy Krakowskiej, ale zgodnie ze statutową działalnością Muzeum ma przede wszystkim prezentować historię i fenomen miasta mającego ponad tysiąc lat, więc nie może poświęcić tej przestrzeni tylko jednemu zagadnieniu. Ważne są dla Muzeum słowa pani prezydent Magdaleny Sroki, podkreślające, że w Krakowie są inne instytucje zajmujące się sztuką współczesną. Oczywiście, Muzeum nie odcina się od tego tematu, wciąż prowadząc działania korespondujące ze sztuką, czego przykładem mogą być wspomniane publikacje Marii Zientary.

Prof. Krzysztof Zamorski podsumował, że stanowisko miasta i Muzeum jest słuszne i absolutnie rozsądne, szczególnie że w ostatnich latach w Krakowie pojawiło się wiele nowych instytucji podejmujących temat sztuki i historii współczesnej.

Następnie nastąpiło głosowanie nad przyjęciem sprawozdania za rok 2014 i planów na 2015 rok, które zostały jednomyślnie zaakceptowane.

W kolejnej części posiedzenia Rady dyrektor Jacek Salwiński zaprezentował projekty i koncepcję nowego oddziału Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – Muzeum Podgórza. Działalność Muzeum Historycznego – powiedział – jest dwubiegunowa: z jednej strony to duże, rozpoznawalne na świecie, wysoko frekwentowane oddziały, jak Fabryka Emalia Oskara Schindlera, z drugiej są oddziały małe, prowadzące rozważania o historii, tradycji i tożsamości lokalnej krakowian, współpracujące ściśle z lokalnym środowiskiem, jak oddział Dzieje Nowej Huty i Dom Zwierzyniecki.

Koncepcja muzeum poświęconego historii Podgórza jest kreowana już od kilku lat oddolnie przez lokalne środowisko. Zalążkiem obecnej wizji muzeum było powołanie w 2002 roku, dzięki staraniom Rady Dzielnicy XIII, Domu Historii Podgórza, działającego w ramach Domu Kultury Podgórze. Instytucja ta mocno wpisała się w pejzaż prawobrzeżnego Krakowa, organizując liczne wystawy i tworząc własną, podgórską kolekcję. Obecnie kreowane muzeum jest doskonałym przykładem muzeum partycypacyjnego, powstającego dzięki lokalnemu środowisku, szczególnie skupionemu wokół wspomnianego Domu Historii Podgórza, ale także dzięki stowarzyszeniu Podgorze.pl, w którym aktywnie działa kilkadziesiąt osób. Siła lokalna reprezentowana jest nie tylko przez historyczne Podgórze, ale przez inne prawobrzeżne dzielnice współczesnego Podgórza, ukształtowanego w czasach PRL-u. Zapowiedzią nowego muzeum będzie otwierana 3 lipca 2015 roku wystawa czasowa *Dwa miasta, dwa brzegi – w 100. rocznicę połączenia Podgórza i Krakowa (1915–2015)* w Domu Historii Podgórza. W ostatnim czasie toczyły się liczne dyskusje dotyczące lokalizacji nowego muzeum, które proponowano umieścić m.in. we wspominanym Domu, a także w dawnym składzie soli. Ostatecznie zapadła decyzja o wyborze dawnego Zajazdu pod św. Benedyktem, historycznego budynku z przełomu lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XIX wieku, stojącego niegdyś przy bramie miasta Podgórza, który zapisał się w historii Krakowa jako pierwszy oswobodzony obiekt w 1918 roku. Od wielu lat nieużytkowany, obecnie jest zdewastowany i wymaga generalnego remontu. Jednak posiada dobrą lokalizację, obok ważnych podgórskich zabytków – starego cmentarza Podgórskiego i fortu św. Benedykta. Na przełomie lat 2014 i 2015 Muzeum opracowało koncepcję funkcjonalno-użytkową i w najbliższych miesiącach rozpoczną się prace budowlane.

Dyrektor podczas prezentacji planów budynku podkreślił, że podobnie jak w innych oddziałach, ważną częścią oprócz przestrzeni wystawienniczej będzie przestrzeń edukacyjna. Na parterze budynku znajdzie się wystawa stała, kasa, kameralna sala odczytowa oraz kawiarnia, na piętrze, na dużej powierzchni (300 m kw.), będą prezentowane wystawy czasowe, na dziedzińcu – wystawy plenerowe, a w oficynie zostaną umieszczone biura. W nowym muzeum nastąpi wyraźne przesunięcie akcentu z ekspozycji stałej na wystawy czasowe, na których prezentowana będzie historia całej prawobrzeżnej części Krakowa. Na nową inwestycję miasto przeznaczyło kwotę 10 mln zł. Rozpoczęto już postępowania przetargowe. Zakończenie modernizacji budynku nastąpi w 2016 roku, a otwarcie wystawy stałej w drugiej połowie 2017 roku. Od kilku lat Podgórze staje się przestrzenią kultury i muzeów (Fabryka Emalia Oskara Schindlera, Apteka pod Orłem, MOCAK, Cricoteka), dlatego Muzeum Podgórza, nawiązując owocną współpracę z innymi instytucjami kultury i lokalnym środowiskiem, może stać się ważnym uzupełnieniem muzealno-kulturalnej mapy prawobrzeżnego Krakowa.

W toku dyskusji prof. Jacek Purchla powiedział, że kolejny oddział to kolejne ważne wyzwanie dla rozbudowującego się Muzeum. Prof. Nathan Wood uznał, że muzeum lokalnej społeczności jest ważnym i potrzebnym projektem. Prof. Franciszek Ziejka z przekonaniem potwierdził, że Podgórze zasługuje na własne muzeum. Wyraził także nadzieję, że na wystawie znajdzie się miejsce również dla opowieści

o Ludwinowie, gdzie sam mieszka. Za istotne uznał również sprawy infrastruktury nowego oddziału, w tym miejsce parkingowe.

Dyrektor Jacek Salwiński dodał, że lokalizacja muzeum z jednej strony wydaje się bardzo dogodna, z drugiej jednak problematyczna, zważywszy na rozpoczęcie w pobliżu budynku ogromnej inwestycji kolejowej, tj. rozbudowy węzła komunikacyjnego i budowy nowej kaskady kolejowej na Zabłociu. Kwestia parkingów od lat jest dużą bolączką Zabłocia, bardzo możliwe, że inwestycja kolejowa pomoże rozwiązać tę kwestię.

Prof. Krzysztof Zamorski potwierdził, że w tej lokalizacji jest ogromne natężenie ruchu ulicznego, więc faktycznie może tutaj pojawić się poważny problem z miejscami postojowymi, a także zabezpieczeniem ruchu pieszych.

Nie było wolnych wniosków i posiedzenie zostało zamknięte.

Kolejne posiedzenie Rady Muzeum odbyło się 17 grudnia 2015 roku w sali Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory. W posiedzeniu udział wzięli: prof. Jacek Majchrowski – prezydent Krakowa, Katarzyna Olesiak – zastępca dyrektora Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, Michał Niezabitowski – dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Anna Śliwa-Suchowiak i Adam Świerz – zastępcy dyrektora Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, oraz członkowie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa: prof. Czesław Dźwigaj, Jerzy Fedorowicz jun., Joanna Daranowska-Łukaszewska, prof. Jacek Purchla (przewodniczący Rady), prof. Jan Święch, dr Ewa Wyka, prof. Jerzy Wyrozumski, prof. Krzysztof Zamorski.

Prof. Jacek Purchla powitał prezydenta Jacka Majchrowskiego, zastępcę dyrektora Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa Katarzynę Olesiak oraz członków Rady na ostatnim posiedzeniu III kadencji Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Stwierdzono kworum i rozpoczęto obrady. Członkowie Rady jednomyślnie przyjęli porządek obrad.

Prezydent Jacek Majchrowski złożył podziękowania członkom Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa za cztery lata pracy i zaangażowanie. Jak powiedział, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa stało się jednym z największych i najlepiej działających muzeów samorządowych w Polsce, co jest olbrzymim sukcesem. Na początku prezydentury profesora Majchrowskiego 13 lat temu Muzeum miało około 350 tysięcy odwiedzających, a obecnie ich liczba przekroczyła milion, a więc trzykrotnie więcej niż w początkowym okresie. Jest to wynik znakomitej pracy Dyrekcji oraz Rady Muzeum, a także rezultat otwarcia nowych oddziałów. Prace Muzeum zostały w ostatnim czasie wyróżnione licznymi nagrodami, jak nagroda *Sybilli 2013*, *Diamenty Forbesa 2014*, a także… pucharem w muzealnym Turnieju Piłkarskim im. Jerzego Dobrzyckiego. Pomoc i siła doradcza członków Rady pomogła przezwyciężyć pewne sytuacje kryzysowe, szczególnie podczas spadku tempa rozwoju gospodarczego miasta. Za to wszystko prof. Jacek Majchrowski podziękował. Następnie wręczył członkom Rady pamiątkowe medale z dyplomami.

Prof. Jacek Purchla w imieniu członków Rady i własnym złożył podziękowanie prezydentowi Jackowi Majchrowskiemu i dodał: Możemy stwierdzić, że dziś jesteśmy „milionerami". Przez lata – jako Rada MHK – podziwialiśmy i wspieraliśmy zarówno samo Muzeum, jak i prace samorządu. Muzeum w ostatnich latach odniosło wielki sukces dzięki wspólnej pracy muzealników i wspaniałej dyrekturze Michała Niezabitowskiego, który stał się liderem w środowisku muzealnym. Warto przypomnieć, że został prezesem Stowarzyszenia Muzealników Polskich i był głównym organizatorem I Kongresu Muzealników Polskich w Łodzi. W referatach podczas kongresu można było usłyszeć o dobrych zmianach, jakie przeżywa obecnie Muzeum, będące swoistym laboratorium dobrych zmian, a także środowisko muzealne. MHK wypełnia wzorcowo swoją misję wobec miasta, stało się wzorem dla innych muzealnych instytucji samorządowych, a także państwowych.

Katarzyna Olesiak wyraziła zadowolenie z faktu, że Muzeum dynamicznie się rozwija i rozbudowuje. Powstają nowe oddziały – obecnie trwają prace nad nowym oddziałem w Podgórzu i nastąpiło podpisanie umowy dotyczącej Rydlówki.

W głosowaniu jawnym protokół z posiedzenia Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa z 16 czerwca 2015 roku został jednomyślnie przyjęty.

Następnie miała miejsce prezentacja podsumowująca działalność Muzeum Historycznego Miasta Krakowa i Rady Muzeum III kadencji w latach 2012–2015.

Dyrektor Anna Śliwa-Suchowiak przedstawiła plany Muzeum na 2016 rok.

- Realizacja projektów strategicznych w 2016 roku

1. Remont konserwatorski i modernizacja pałacu Pod Krzysztofory – w 2015 roku opracowano pełny branżowy projekt architektoniczny skrzydła wschodniego. W 2016 roku będzie sporządzony projekt wykonawczy aranżacji przestrzeni ogólnych, tj. recepcyjnych, bibliotecznych i edukacyjnych, oraz projekt wykonawczy wystawy stałej *Kraków od początku bez końca*, a także zostanie przygotowany wniosek aplikacyjny do funduszy unijnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko o dofinansowanie ostatniego etapu modernizacji pałacu.

2. Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów – w 2014 roku zakończono etap budowlany, w 2015 roku przeprowadzono prace adaptacyjne. W 2016 roku planowane jest zakończenie i rozliczenie projektu, przeprowadzenie postępowania na specjalistyczne wyposażenie magazynów i pracowni konserwacji oraz przeniesienie muzealnych zbiorów. Udostępnienie zwiedzającym nowego oddziału nastąpi na początku 2017 roku.

3. Nowe Muzeum Teatralne – w 2016 roku zostaną ponownie podjęte starania o pozyskanie środków unijnych na realizację projektu. Niezależnie od decyzji w sprawie jego finansowania będą kontynuowane prace nad szczegółową zawartością wystawy i prezentacjami multimedialnymi, a także prace konserwatorskie oraz przygotowanie publikacji towarzyszących projektowi; planowane jest również rozpoczęcie prac remontowych w piwnicach Domu pod Krzyżem. Ważnym elementem działań Nowego Muzeum Teatralnego będzie kolejny oddział muzealny – Muzeum Młodej Polski Rydlówka w Bronowicach. W 2016 roku zostanie przygotowany projekt modernizacji tego obiektu.

4. Muzeum Podgórza – w 2016 roku zakończą się prace nad scenariuszem wystawy stałej oraz zostanie opracowany projekt aranżacji wnętrz, prowadzone będą również prace merytoryczne nad prezentacjami oraz filmem o Podgórzu. Otwarcie oddziału planowane jest na październik 2017 roku.

• Zbiory

1. Zakupy – w 2016 roku na zakupy muzealiów przeznaczona zostanie kwota 300 tysięcy zł. Muzeum w pierwszej kolejności kupować będzie obiekty, które mogą wzbogacić planowaną wystawę stałą *Kraków od początku bez końca*, wystawę stałą w Nowym Muzeum Teatralnym oraz Muzeum Podgórza.

2. Ewidencja zbiorów – w 2016 roku będą kontynuowane prace nad uzupełnieniem dokumentacji fotograficznej, weryfikowane zapisy w elektronicznym katalogu zbiorów i prowadzony proces reinwentaryzacji.

3. Digitalizacja – w 2016 roku przewidywane jest wykonanie przez muzealną pracownię około 8500 skanów 2D muzealiów z kolekcji starej fotografii, fotografii nowohuckiej oraz kolekcji grafiki i sztuki introligatorskiej. Muzeum będzie kontynuować udostępnianie zbiorów płaskich na portalu internetowym *Cyfrowy Thesaurus* (obecnie udostępnionych jest tam ponad 20 tysięcy muzealiów), planowane jest opublikowanie około 5000 artefaktów z kolekcji fotografii judaistycznej, kolekcji grafiki (m.in. szkicowniki Włodzimierza Tetmajera) oraz kolekcji starej fotografii.

4. Konserwacja – zasadnicza część pracy konserwatorów MHK będzie związana z przygotowaniem obiektów do przeniesienia zbiorów Muzeum do nowych magazynów, będą wykonywane także stałe prace konserwatorskie przy obiektach do planowanych wystaw – zaplanowano konserwację około 400 obiektów muzealnych.

• Wystawy czasowe w 2016 roku:

– pałac pod Krzysztofory: *Różne drogi odbudowy. Doświadczenia i spostrzeżenia w odnawianiu miast Polski i Frankonii po 1945 roku*; *Clepardia – miasto bez murów. W 650. rocznicę lokacji Kleparza (1366–2016)*; *Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich*;

– Stara Synagoga: *Ostoja tradycji* (wystawa o synagodze Starej);

– Fabryka Emalia Oskara Schindlera: *Więzień 774. Xawery Dunikowski w KL Auschwitz*; *Jeńcy wojenni w Krakowie 1939–1945*;

– Kamienica Hipolitów: *Jak pies z kotem* z cyklu *Od frontu i od kuchni*; *Kraków przez dziurkę od klucza. Fotografia otworkowa Piotra Włodarczyka*;

– Dzieje Nowej Huty: *Stale o Nowej Hucie*; *Sport w Nowej Hucie*;

– Dom Zwierzyniecki: *Rudawa – żywioł poskromiony* z cyklu *Zwierzyniec zaprasza*; wystawa o Grzegórzkach.

– wystawa zagraniczna w Muzeum Historii Budapesztu: *Na wspólnej drodze. Budapeszt i Kraków w średniowieczu*. To efekt kilkuletniej współpracy MHK z Muzeum Historii Budapesztu (najprawdopodobniej wystawa zostanie objęta patronatem prezydentów obu państw), ekspozycja zaprezentuje dynamiczny rozwój obu miast aż po czasy nowożytne, z podkreśleniem wspólnych dla nich procesów, zjawisk i postaci.

W 2016 roku udostępniane będą wystawy stałe w oddziałach muzealnych (z wyjątkiem Domu pod Krzyżem), w Domu Zwierzynieckim otwarta zostanie nowa wystawa stała *Przedmieścia zwierzynieckie przed 100 laty*. Będą kontynuowane prace nad scenariuszami nowych wystaw stałych: w pałacu Pod Krzysztofory, Domu pod Krzyżem oraz Rydlówce, Muzeum Podgórza, Starej Synagodze oraz w ramach Trasy Obronności, scalającej Mury Obronne, Barbakan i Celestat.

• Działalność naukowa i wydawnicza

Zostanie przygotowana do druku praca Marii Zientary *Sztuka krakowska 1945–2010* z serii Biblioteka Krzysztoforska, ukaże się rocznik naukowy „Krzysztofory" nr 34, zostanie opublikowany 7. tom Katalogu Zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa *Zegary domowe* autorstwa Elżbiety Błażewskiej oraz ukończone zostaną prace nad katalogiem *Judaika w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa* Eugeniusza Dudy i Elżbiety Długosz; będą kontynuowane prace nad kolejnymi katalogami muzealnych zbiorów: militariów (broń palna), malarstwa, grafiki i rzeźby. Zostanie wydanych sześć katalogów wystaw i folderów towarzyszących wystawom czasowym, cztery numery czasopisma „Krzysztoforek", pięć przewodników po oddziałach oraz dwie publikacje z serii wydawniczej *Wokół…*, dotyczące Rynku Dębnickiego oraz placu Na Stawach.

• Edukacja i upowszechnienie

W 2016 roku MHK zorganizuje łącznie około 600 imprez o różnym charakterze i znaczeniu, jak święta oddziałów oraz stałe wydarzenia muzealne, m.in. *Pochód Lajkonika* – planowane jest przygotowanie nowego scenariusza, który obejmie dotychczas istniejące elementy dramaturgiczne, lecz jednocześnie uwzględni rozbudowę widowiska o nowe fragmenty i wątki, będzie też kontynuowany proces wymiany strojów orszaku. Wydarzeniu będzie towarzyszyć międzynarodowa konferencja *Tożsamość, folklor, tradycje. Niematerialne dziedzictwo miasta*.

MHK będzie kontynuowało muzealny program edukacyjny, w tym m.in. stałą ofertę edukacyjną oraz ofertę towarzyszącą wystawom stałym i czasowym, program *Muzeomania* (tematem przewodnim będzie szeroko pojęty świętujący Kraków), stałe wydarzenia edukacyjne (*Ferie w Muzeum*; *Lato w mieście*; *Dzień Dziecka*), zajęcia dla osób niepełnosprawnych, konkursy oraz szkolenia dla przewodników – w styczniu 2016 roku MHK wdroży nowy program edukacyjny dla przewodników miejskich *Przewodnik dla zaawansowanych.*

• Współpraca międzynarodowa

MHK będzie współpracowało ze swoimi stałymi partnerami, m.in. muzeami miejskimi w Lipsku i Magdeburgu (wymiana stażowa) oraz Muzeum Wschodniosłowackim w Koszycach; będzie kontynuowana współpraca z Muzeum w Żółkwi.

• Remonty

Zakres planowanych przez MHK prac remontowych i konserwatorskich wynikający z własnych możliwości finansowych oraz w ramach finansowania ze środków SKOZK-u (w przypadku przyznania dotacji): w Kamienicy Hipolitów – remont konserwatorski elewacji frontowej wraz ze ścianami szczytowymi, w Starej Synagodze – wymiana ocieplenia strychu, impregnacja więźby dachowej oraz przeprowadzenie robót budowlanych i prac konserwatorskich fragmentu murów obronnych usytuowanych przy

budynku synagogi; zabezpieczenie przeciwwilgociowe Bramy Floriańskiej; prace konserwatorskie przy impregnacji elementów drewnianych na Murach Obronnych; wykonanie kompleksowych prac konserwatorskich w Barbakanie.

Prof. Jacek Purchla ocenił program Muzeum na 2016 rok jako imponujący. Co istotne, MHK ambitnie kontynuuje wielowątkową misję – prace nad flagowymi inwestycjami, jak pałac Pod Krzysztofory, Dom pod Krzyżem, a obecnie Muzeum Podgórza, realizuje podstawowe funkcje muzeum, zakupując nowe obiekty do zbiorów muzealnych, a także prowadząc ich ewidencję, realizuje konsekwentny program edukacyjny i cykl wystaw stałych (jak Dom Zwierzyniecki) i czasowych. Na szczególną pochwałę – zdaniem profesora Purchli – zasługują wciąż rozbudowywane kontakty międzynarodowe, których rezultatem jest m.in. planowana obecnie wystawa w Budapeszcie. MHK ma obecnie niezwykły potencjał merytoryczny, co jest widoczne w licznych publikacjach (kolejne katalogi zbiorów i numery rocznika „Krzysztofory"), a także w bogatym programie edukacyjnym. Jest to temat bardzo interesujący, a wciąż brakuje czasu, aby go uważnie prześledzić, dlatego profesor zasugerował, aby na kolejnych posiedzeniach Rady temat działalności merytorycznej i potencjału naukowego Muzeum wprowadzić jako osobny punkt programu. Na oddzielną uwagę zasługuje też, jak podkreślił, konkurs na najpiękniejszą szopkę krakowską, który jest dowodem, jak ważną i trudną misję podjęło Muzeum, aby podtrzymywać tę tradycję i zanikające rzemiosło, a także animować ludyczność krakowskich tradycji. MHK w ostatnich latach jest ważnym miejscem refleksji i debaty o mieście, stając się, podobnie jak wiele europejskich muzeów, muzeum miasta, czego przykładem są realizowane liczne debaty w ramach programu *Krakowskie kolokwium*.

Następnie dyrektor Michał Niezabitowski przedstawił prezentację *Muzeum Historyczne Miasta Krakowa czy Muzea Miasta Krakowa? – perspektywy i koncepcja rozwoju instytucji na kolejne lata*. Dyrektor zaczął od dołączenia się do podziękowań pana prezydenta Jacka Majchrowskiego skierowanych do członków Rady oraz szczególnie do jej przewodniczącego, prof. Jacka Purchli, za uczestnictwo w Radzie i bezcenną pomoc. Rada Muzeum nie jest tylko *decorum*, lecz niezwykle istotnym czynnikiem programowym w działalności instytucji. Dla Muzeum powodem wielkiej satysfakcji jest fakt, że podejmowane plany są sukcesywnie realizowane. Refleksję wywołuje również to, że MHK przekształca się w jedno z największych muzeów (w wymiarze frekwencyjnym, organizacyjnym i programowym) w Polsce, rozpoznawalnym wśród największych muzeów europejskich. Staje się to powodem do dyskusji nad dalszą pracą i rozwojem Muzeum w przyszłości.

W ostatnich latach MHK niezwykle rozbudowało się strukturalnie, stając się swoistym wielowagonowym pociągiem, składającym się z działów i oddziałów muzealnych, „ciągniętych" i zarządzanych przez dyrektora i jego zastępców, którzy czuwają nad sprawną pracą, zbilansowaniem budżetowym, ale także nad jakością programową i właściwym działaniem każdej z muzealnych komórek [prezentacja slajdu graficznego pokazującego strukturę MHK – oddziały i działy muzealne zarządzane przez dyrektora naczelnego i jego trzech zastępców]. W tym miejscu warto przypomnieć ustawę o jednostkach samorządu terytorialnego, która jednoznacznie określa, że jednostki samorządu terytorialnego, w tym przypadku Gmina Miejska Kraków, prowadzą działalność kulturalną, która jest obowiązkowym działaniem samorządu. Kształtując politykę kulturalną, miasto także przyjmuje określone instytucyjne schematy. Miasto Kraków wybrało rozwiązanie, podobnie jak większość dużych metropolii w Polsce, w którym jedna, silna jednostka kulturalna skupia w sobie całokształt spraw związanych z zarządzaniem dziedzictwem miasta. Tak realizuje swoje działania np. Wiedeń, Lipsk, Gdańsk, Wrocław, Warszawa, a także Kraków – przez Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Z tego powodu MHK od kilku lat powiększa swoją przestrzeń organizacyjną, która wygląda obecnie jak wspomniany pociąg kierowany przez dyrektora, który musi zarządzać w całości wysoką jakością wszystkich jego komórek, co przekłada się na sprawność instytucji. Rozbudowa MHK wciąż trwa, z tego powodu pojawiła się idea, obecnie dyskutowana, nad zmianami organizacyjnymi i strukturalnymi Muzeum, która została już przedstawiona prezydentowi Krakowa. Zmiana ta będzie miała istotne przełożenie na filozofię działania Muzeum, a także na sposób patrzenia na dziedzictwo Krakowa. Istotną kwestią, którą zaczęto w ostatnim czasie rozważać, jest, czy MHK – od początku swojego istnienia rozumiejące swoją powinność przez pryzmat historii – nie powinno patrzeć także nieco szerzej, z perspektywy miasta, oczywiście nie rezygnując z historycznego myślenia. Wynikiem tych rozważań było podjęcie dyskusji nad zmianą nazwy Muzeum na Muzeum Miasta Krakowa (podobnie jak we Wrocławiu czy Warszawie). Rozbudowa strukturalna MHK spowodowała, że Muzeum w istocie stało się swoistym zbiorem muzeów miasta Krakowa pod wspólnym zarządem. Pomimo że starannie pracujemy nad marką Muzeum Historycznego Miasta Krakowa i jej obroną – podkreślił dyrektor Niezabitowski – to już od dawna postrzegani jesteśmy jako odrębne muzea – Muzeum Oskara Schindlera, Muzeum Rynku Podziemnego, Muzeum Żydowskie. MHK *de facto* stało się zespołem muzeów, w którym prowadzone są powiązane ze sobą, ale faktycznie oddzielne narracje o mieście, skierowane do publiczności złożonej z różnych, niekiedy odrębnych grup odbiorców. Czy w takiej sytuacji nie powinna nastąpić zmiana strukturalna, aby ciężar zarządzania tak rozbudowaną i zróżnicowaną instytucją przenieść na „cztery ręce", na cztery piony, do których zaszeregowane byłyby oddziały o wspólnej narracji, edukacji i działalności merytorycznej [prezentacja slajdu graficznego z podziałem MHK: Muzeum Miasta Krakowa z siedzibą w pałacu Pod Krzysztofory oraz podległe jej cztery piony, obejmujące poszczególne oddziały: Muzeum Historii, Muzeum Krakowian, Muzeum Pamięci oraz Muzeum Wolności].

Proponowany podział zakłada utworzenie Muzeum Historii, dotyczącego historii miasta; Muzeum Krakowian, odnoszącego się do treści antropologicznych, stając się, zgodnie z tendencjami europejskimi, muzeum społeczności lokalnej, która generuje swoje potrzeby, np. oddział Dzieje Nowej Huty, Dom Zwierzyniecki i Muzeum Podgórza; Muzeum Pamięci, obrazującego krakowskie

miejsca pamięci, gdzie przeszłość jest wciąż pamiętana i wciąż żyje, oraz Muzeum Wolności, czyli czynów i idei niepodległościowych w Krakowie. Wydaje się, że obecnie MHK właśnie w tych czterech obszarach prowadzi swoją działalność, są to główne strumienie działalności naukowej i narracji o mieście. Zmiana filozofii Muzeum, a co za tym idzie – struktury muzealnej, pozwoli na lepszy wybór podejmowanych przez oddziały muzealne tematów, lepszy przekaz do grup zwiedzających, w istotny sposób umożliwi też decentralizację zarządzania Muzeum i zwiększenie autonomii poszczególnych oddziałów, co przy tak wielkiej instytucji wydaje się niezbędne do sprawnego nią kierowania.

Po zakończeniu prezentacji Michał Niezabitowski zgłosił formalny wniosek o przeniesienie 6. punktu programu posiedzenia na następne obrady Rady z powodu planowanych kolejnych spotkań. Rada jednomyślnie przyjęła wniosek.

Sprawy bieżące, wolne wnioski, dyskusja nad prezentacjami.

Prof. Jacek Purchla stwierdził, że zaprezentowana idea zmian strukturalnych Muzeum jest dowodem, jak merytoryka, misja MHK oraz myślenie o Muzeum i jego relacji z miastem przekładają się na strategiczne decyzje organizacyjne i finansowe, co leży również w kompetencjach Rady Muzeum. MHK osiągnęło na gruncie organizacyjnym i sprawności zarządzania czytelny próg, rozbudowując się o szereg nowych oddziałów – ta propozycja jest przykładem nowoczesnego rozumienia misji Muzeum, a także budowania marketingowego podejścia do muzealnej strategii, w której ważną rolę odgrywa widz. Ciekawym zagadnieniem jest polifonia narracji, prowadząca do dywersyfikacji i segmentacji oddziałów i widzów, co wyraźnie zostało przez Muzeum już przemyślane i przełożone na zaproponowaną nową strukturę muzealną.

Prof. Jan Święch podkreślił, że zaproponowany przez dyrektora Niezabitowskiego podział strukturalny Muzeum jest oczywisty, przejrzysty i godny zastanowienia. Intencja samej zmiany jego nazwy również jest logiczna – jest łatwiejsza w użyciu i oddaje wszystko, co obecnie dzieje się w Muzeum, wyraża nie tylko spojrzenie na przeszłość miasta, ale też na jego teraźniejszość i przyszłość. Pomimo to profesor ma pewne wątpliwości, czy zmiana tej historycznej nazwy, zakorzenionej w tradycji miasta i świadomości jego mieszkańców, ma tak głębokie uzasadnienie. Ta zmiana pociągnie też inne zmiany, m.in. logo i wizualizacji muzealnej, nad czym Rada powinna się głęboko zastanowić.

Prof. Krzysztof Zamorski zgodził się z przedmówcą, że zmiana nazwy dużo ze sobą niesie. Wart zastanowienia jest fakt dramatu historiografii po rewolucji postmodernistycznej, kiedy słowo historia stało się terminem wstydliwym i odrzucanym. Ta sytuacja z pewnością w niedalekiej przyszłości ulegnie zmianie. Jestem przeciwny – stwierdził profesor – proponowanej zmianie nazwy, budowanej przez lata jako wartość, tradycyjna marka. Jednak zmiana struktury wciąż rozbudowującego się Muzeum wydaje się zasadna i konieczna, a zaproponowany podział logiczny i interesujący, choć Muzeum Wolności jest dla mnie niejasny i niezrozumiały. Sugeruję także zmianę nazwy z Muzeum Historii na Muzeum Metropolii, która bardziej odpowiadałoby prezentowanej narracji, a także pozostawiłoby termin historia w obrębie głównej, całościowej nazwy Muzeum.

Michał Niezabitowski powiedział: Corocznie MHK organizuje konwent grupy zarządczej Muzeum. Podczas tegorocznego spotkania próbowaliśmy uświadomić sobie nie tylko, czym Muzeum obecnie się zajmuje, ale również jakie kolejne zagadnienia podejmie w przyszłości, a co za tym idzie, jakie kolejne oddziały mogą powstać w obrębie muzealnej struktury. Podczas rozmów wymieniono ponad 30 ewentualnych obszarów zainteresowań Muzeum. Pojawiła się także informacja, że w przyszłości Muzeum, decyzją Gminy Miejskiej Kraków, może otrzymać pod swoją opiekę różne nowe oddziały, m.in. Oleandry, które są jednym z najważniejszych w Krakowie i Polsce miejsc pamięci o wolności, a od dłuższego czasu toczy się na łamach prasy dyskusja o ich dalszych losach. Stąd przyszłościowe myślenie oraz kreacja takiej struktury i przestrzeni, która pomieści nowe zagadnienia pionu Muzeum Pamięci. MHK próbuje patrzeć w przyszłość i stworzyć taką strukturę docelową, podobnie jak dekanaty w Kościele, aby jej poszczególne piony mogły być tematycznie uzupełniane, aby dyrekcja Muzeum mogła skupić się przede wszystkim na strategii zarządczej. Możliwe, że w przyszłości Muzeum rozszerzy się nie tylko o Oleandry, ale też o twierdzę Kraków czy muzea dzielnicowe. Co warte jest podkreślenia, to fakt, że muzealne zbiory są swoistym elementem federacyjnym, spinającym całą strukturę Muzeum, ponieważ przez nie i dla nich prowadzona jest cała muzealna narracja i opowieść o mieście. Natomiast wspomniana propozycja zmiany nazwy Muzeum to wyraz pamięci o przeszłości i spojrzenia w przyszłość.

Prof. Krzysztof Zamorski uznał wytłumaczenie tej idei za przekonujące. Cztery wskazane segmenty są mądrym, sensownym wyjściem, ponieważ faktycznie w niedalekiej przyszłości mogą powstać nowe oddziały o takiej tematyce. Jednak jak podkreślił, zostałby przy historycznej nazwie Muzeum, a jeden z segmentów odnoszących się do miasta nazwałby Muzeum Metropolii.

Prof. Jerzy Wyrozumski również przyznał, że zaproponowany podział jest jasny i logiczny, ale muzealna instytucja nie musi być tak logicznie kreowana, bowiem ma też swoją tradycję i historię. Dlatego uważa, że należy bronić nazwy Muzeum, ponieważ jest ona historią dziejów i pewnych przemian instytucji. Warto pamiętać, że muzeum samo w sobie jest historyczne, ma chronić pewien obszar naszej przeszłości, a ten przymiotnik dodawano w nazwie celowo, aby odróżnić ten typ muzeów od muzeów sztuki.

Michał Niezabitowski podziękował za te głosy, które stanowią ważny element w dyskusji będącej poszukiwaniem konsensusu w sprawie nazwy Muzeum.

Prof. Czesław Dźwigaj stwierdził, że dołączenie do grona „milionerów" jest wielkim sukcesem Muzeum, który zasługuje na gratulacje. Należy przypomnieć, jak w ciągu 10 lat Muzeum rozbudowało się, stając się swoistym kombinatem muzealnym. Na pewno ta struktura będzie się nadal rozrastała i rozgałęziała i wkrótce dojdzie do 20 oddziałów. Jeżeli chodzi o nazwę Muzeum, to warto pamiętać, że wszystko jest historią, a zmiana nazwy w mentalności odbiorców może mieć nowe konotacje, znaczenie. Warto w tym miejscu wspomnieć

Spotkanie z byłymi pracownikami Muzeum; sala Miedziana w skrzydle zachodnim pałacu Pod Krzysztofory, 24 lutego 2015 r., fot. Andrzej Janikowski

o zmianie nazwy jednego z warszawskich muzeów – Muzeum Ksawerego Dunikowskiego stało się Muzeum im. Ksawerego Dunikowskiego, a zmiana nazwy zmieniła podejście do zagadnień ekspozycyjnych i teraz do końca nie wiadomo, czym to muzeum się zajmuje. Kolekcja rzeźb Dunikowskiego i jego twórczość „zeszła do piwnicy", ustępując miejsca innej, szerokiej tematyce, dalekiej od pierwszych założeń muzeum o charakterze monograficznym. Profesor złożył w imieniu Towarzystwa Strzeleckiego podziękowania dla Muzeum za przeprowadzony remont Celestatu i ponowne otwarcie wystawy stałej, równocześnie licząc na dalszą tak owocną współpracę. Wyraził także uznanie dla planowanej publikacji Marii Zientary dotyczącej krakowskiego środowiska artystycznego po 1945 roku. Będzie to, jak uznał, niezwykle ważna publikacja, która stanie się cennym źródłem merytorycznym do dalszych badań nad sztuką Krakowa, a także z całą pewnością wzbudzi w środowisku krakowskim wiele emocji i dyskusji. Pogratulował następnie działalności edukacyjnej, a w szczególności organizacji licznych konkursów, które nie tylko edukują, ale kreują nowych odbiorców, dla których udział w konkursach jest ich pierwszym i na pewno nie ostatnim spotkaniem z MHK. Na zakończenie dodał, że w projektach Muzeum może warto zastanowić się nad nawiązaniem bliższych kontaktów z Muzeum Żydów Polin w Warszawie, do którego przyjeżdża wielu widzów z całego świata, a przecież to właśnie Kraków ma wielki, wciąż mało rozpoznany potencjał w tym obszarze. W prezentowanym planie Muzeum na rok 2016 nie został uwzględniony fakt organizacji w Krakowie Światowych Dni Młodzieży. Może warto zastanowić się, jak wykorzystać obecność tak wielkiej rzeszy międzynarodowej młodzieży w Krakowie i przygotować dla nich ofertę Muzeum.

Dyrektor Anna Śliwa-Suchowiak w odpowiedzi na tę ostatnią sugestię wyjaśniła, że Muzeum nie planuje żadnej tematycznej wystawy czasowej z okazji Światowych Dni Młodzieży, ale podjęło decyzję, że w tym czasie do wszystkich oddziałów muzealnych będzie obowiązywał wolny wstęp.

Joanna Daranowska-Łukaszewska poparła prof. Czesława Dźwigaja, aby nawiązać kontakt z Muzeum Żydów, dzięki któremu Kraków może zyskać nowych, potencjalnych odbiorców. Jest przeciwna idei zmiany nazwy Muzeum, która jest wyraźnym wyrazem historii i liniowego rozwoju Muzeum. Równocześnie uznała za bardzo dobry pomysł podziału strukturalnego Muzeum, choć podobnie jak prof. Krzysztof Zamorski uważa, że bardziej odpowiednią nazwą jednego z segmentów byłoby Muzeum Metropolii, co odda metropolitalny charakter miasta i „wesprze" działalność Wawelu. Nie życzę Muzeum tak szybkiego i gwałtownego rozwoju – powiedziała – ale faktycznie wydaje się, że Oleandry w bliskiej perspektywie staną się częścią Muzeum, a pomysł Muzeum Twierdzy jest niezwykle interesujący i wartościowy.

Jerzy Federowicz jun. poparł propozycję strukturalnych zmian Muzeum, ponieważ kierowanie tak rozbudowaną instytucją jest niezwykle trudne i jedynie podział ułatwi sprawne nią zarządzanie. Uważa, że należy pozostawić historyczną nazwę Muzeum, gdyż obecnie właśnie ona może wyróżnić MHK spośród innych muzeów w Polsce i Europie. Równocześnie złożył podziękowania za możliwość pracy w Radzie Muzeum, a także za przeprowadzony remont

Pożegnanie odchodzącej na emeryturę wieloletniej kierowniczki Pracowni Plastycznej MHK Bożeny Jarosz; sala Baltazara Fontany w pałacu Pod Krzysztofory, 27 października 2015 r., fot. Tomasz Kalarus

piwnic Wieży Ratuszowej, które od lat wynajmuje od Muzeum Teatr Ludowy.

Dr hab. Ewa Wyka przychyliła się do głosów popierających zmiany strukturalne Muzeum. Nie obawia się zmiany nazwy, ponieważ sam termin muzeum jednoznacznie kojarzy się z historią, a marki nie buduje nazwa, ale kreuje ją sama instytucja i jej pracownicy. Odnosząc się do kwestii prowadzonej w Muzeum edukacji, powiedziała, że podczas ostatniej międzynarodowej konferencji muzeów nauki i techniki w licznych dyskusjach podkreślano, że obecnie nie wyodrębnia się już osobnych, dedykowanych programów, np. dla seniorów czy osób niepełnosprawnych, lecz próbuje się tworzyć uniwersalny, wspólny program dla wszystkich grup odbiorców, nad czym warto zastanowić się przy budowaniu muzealnego programu edukacyjnego na 2016 rok.

Na zakończenie prof. Jacek Purchla jeszcze raz złożył podziękowania członkom Rady za cztery lata pracy dla Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, a także dyrektorowi Michałowi Niezabitowskiemu za współpracę i inspirację.

Nie było wolnych wniosków. Posiedzenie zostało zamknięte.

Sprawy personalne

Z okazji Dnia Muzealnika nagrody za szczególne osiągnięcia w pracy otrzymali:

I kategoria: Joanna Boczoń, Beata Furtak, Elżbieta Junger, Maria Makarewicz, Marta Śmietana;

II kategoria: Monika Bednarek, Andrzej Chodorowski, Maria Flur, Ewa Gaczoł, Lucyna Gawlik, Michał Grabowski, Paweł Jagło, Grzegorz Jeżowski, Wojciech Jodłowski, Agata Kapołka, Ewa Koster, Anna Kruszyna, Grażyna Lichończak-Nurek, Andrzej Malik, Barbara Michalik, Urszula Misiak, Magdalena Smaga, Andrzej Szoka, Agnieszka Wawrzonek, Grzegorz Witkowski;

III kategoria: Marcin Baran, Barbara Cisowska-Dulian, Alicja Dobosz, Jan Dziechciowski, Katarzyna Glanowska-Kowalczyk, Andrzej Janicki, Anna Jodłowiec-Dziedzic, Barbara Kendziak, Monika Kocbuch, Bogumiła Kozak, Aleksandra Kurdziel, Marusz Langer, Maria Lempart, Dariusz Lis, Justyna Lisowicz, Marta Marek, Janusz Tadeusz Nowak, Małgorzata Palka, Damian Polak, Ewa Prochowska, Wacław Sawicz, Małgorzata Sepielak, Michał Tarasiewicz, Jolanta Urbańska, Maria Zientara.

Nagrody noworoczne:

I kategoria: Małgorzata Niechaj;

II kategoria: Andrzej Chodorowski, Elżbieta Firlet, Piotr Hapanowicz, Bartosz Heksel, Elżbieta Lang, Dominik Lulewicz, Małgorzata Oleksiak-Wrona, Małgorzata Palka, Tomasz Stachów, Andrzej Szoka;

III kategoria: Marcin Baran, Bogdan Bocianowski, Barbara Cisowska-Dulian, Piotr Figiela, Leszek Guzik, Krzysztof Haczewski, Olga Jasionek, Iwona Kawalla, Maria Lempart, Andrzej Malik, Dariusz Marczyński, Małgorzata Matoga, Urszula Misiak, Urszula Misina, Zuzanna Miśtal, Janusz Tadeusz Nowak, Tomasz Owoc, Honorata Pilawska,

Marzena Przybyła, Beata Rolnicka, Wacław Sawicz, Marta Śmietana, Bartłomiej Woch.

Narody jubileuszowe, będące podziękowaniem za długoletnią pracę zawodową, otrzymali:

40 lat pracy: Elżbieta Długosz, Elżbieta Fijał, Bożena Jarosz, Leszek Kostuch;

35 lat pracy: Joanna Boczoń, Elżbieta Firlet, Ewa Gaczoł, Bogdan Klima, Grażyna Lichończak-Nurek, Bożena Maciejewska, Bożena Michoń, Zofia Rybak;

30 lat pracy: Bogdan Bocianowski, Anna Jodłowiec-Dziedzic, Michał Niezabitowski, Diana Nowak, Jacek Salwiński, Renata Tupta, Maria Zientara;

25 lat pracy: Alicja Dobosz, Dorota Drabik, Bożena Gurgul, Andrzej Janicki, Beata Miłosek, Władysława Misiak, Jadwiga Piątek;

20 lat pracy: Maria Flur, Monika Gądek, Iwona Jawor-Pieron.

W roku 2015 pracę w Muzeum podjęli:

Katarzyna Bednarczyk, Halina Bębenek, Rafał Bulanda, Piotr Cabaj, Iwona Chrzan, Barbara Cieślak, Grzegorz Dill, Marta Dzik, Michał Hankus, Katarzyna Jabłońska, Ewa Kołaczek, Mirosław Kołodziej, Robert Kotniewicz, Łukasz Kubowicz, Marcin Langkamer, Anna Łanoszka, Małgorzata Matoga, Antoni Michalik, Zbigniew Michoń, Małgorzata Mika, Bartosz Mikołajczyk, Filip Obara, Dominik Oleksy, Halszka Paszkowska-Tekieli, Dariusz Pipień, Marzena Przybyła, Ewelina Radecka, Małgorzata Skorupa, Kamil Stasiak, Ewa Staśko, Wacław Szczepanik, Urszula Szuba, Michał Tarasiewicz, Urszula Węglik, Piotr Wiłkojć, Barbara Wójs-Kańczuga, Adam Wróblewski, Alicja Zaskórska, Grzegorz Zatorowski.

W roku 2015 zakończyli pracę w Muzeum:

Halina Bębenek, Piotr Cabaj, Barbara Cieślak, Marta Dzik, Zbigniew Gawlik, Katarzyna Jabłońska, Bożena Jarosz (emerytura), Agnieszka Kowalska, Kamila Krupczyńska-Mieluch, Grzegorz Ludwin, Anna Maraj, Maria Michalik (emerytura), Anna Pióro (emerytura), Łukasz Pisarczyk, Waldemar Pisarczyk, Anna Popławska-Szilder, Krzysztof Przybyła, Tomasz Rudy, Jakub Sokół, Urszula Szuba, Maciej Tarnawski, Adam Wróblewski (emerytura), Grzegorz Zatorowski.

Byli pracownicy zmarli w 2015 roku:

Mirosław Dziwisz, Roman Kiedroń-Lisowski, Wanda Markiewicz, Jerzy Segda.